

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

ČR a Čína zahraničně-obchodní vztahy

Lukáš Pokorný

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Lukáš Pokorný

Ekonomika a management
Provoz a ekonomika

Název práce

ČR a Čína – zahraničně-obchodní vztahy

Název anglicky

Czech Republic and China foreign-trade relations

Cíle práce

Cílem práce je vymezit pojem zahraniční obchod a jeho význam. Druhým cílem práce je zhodnocení obchodní politiky České republiky a Čínské lidové republiky.

Metodika

Praktická část práce je zaměřena na analýzu zahraničního obchodu České republiky a Číny v období 2010 až 2018. Důvodem sledovaného období v těchto letech je pandemie Covid-19, která zasáhla v následujícím roce 2020 celou planetu. V důsledku pandemie byl značně ovlivněn život lidí včetně ekonomiky. Proto by data po roce 2018 byla značně ovlivněná a jiná než v letech předešlých. Dílčím cílem je provedení analýzy ekonomického vývoje. V realizované analýze bude zahrnuta vzájemná výměna zboží a služeb, import a export Čínské lidové republiky a České republiky. Bude provedena komparace a analýza vývoje dovozu, vývozu a obchodní bilance obou států. Praktická část bude založena na datech z Českého statistického úřadu.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

ekonomika, export, import, infrastruktura, obchod, politika, trh, zboží

Doporučené zdroje informací

BAKEŠOVÁ, Ivana, Ondřej KUČERA a Martin LAVIČKA. Dějiny České lidové republiky: (1949-2018). Praha: NLN, 2019. ISBN 978-80-7422-596-3.

BALÁŽ Peter, ZÁBOJNÍK Stanislav a SZOKEOVÁ Silvia. Čínská ekonomika: nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. Bratislava: Sprint dva, 2012. ISBN 978-80-89393-89-3

DOBIÁŠ, Petr a Michal MALACKA. Obchodní podmínky v mezinárodním obchodním styku. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-296-7.

HEBNAR, Jan. Obchod s Čínou bez rizika a se ziskem. Praha: Mladá fronta, 2016. ISBN 978-80-204-4183-6.

MIDLER, Paul. Made in Čína: pohled do zákulisí čínské velkovýroby. Přeložil Ondřej HORECKÝ. Praha: Práh, 2015. ISBN 978-80-7252-577-5.

SVATOŠ, Miroslav. Zahraniční obchod: teorie a praxe. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-2708-0.

ZBOŘIL, František. Československá a česká zahraniční politika: minulost a současnost. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-38-7.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Kamila Veselá, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 30. 12. 2021

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 2. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 15. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci ČR a Čína – zahraničně-obchodní vztahy jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3.2022

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí bakalářské práce paní Ing. Kamile Veselé, Ph.D za věnovaný čas a cenné rady při tvorbě bakalářské práce.

ČR a Čína – zahraničně-obchodní vztahy

Abstrakt

Tato bakalářská práce zcharakterizovala problematiku zahraničního obchodu a jeho podstatu. Zanalyzovala vzájemnou výměnu zboží České republiky s Čínou v letech 2010 až 2018 pomocí tabulkových analýz. V analýze byla provedena komparace vývoje dovozu, vývozu a obchodní bilance obou zemí.

Klíčová slova: Česká republika, Čína, dovoz, ekonomika, hrubý domácí produkt, infrastruktura, obchod, politika, trh, vývoz, zboží

Czech Republic and China foreign-trade relations

Abstract

This bachelor thesis characterized the issue of foreign trade and its essence. It analysed exchange of goods between the Czech Republic and China between 2010 and 2018 using tabular analyses. The analysis carried out a comparability between the development of imports, exports and the trade balance of the two countries.

Keywords: Czech Republic, China, import, economy, gross domestic product, infrastructure, trade, politic, market, export, goods

Obsah

1 Úvod	11
2 Teoretický základ k problematice zahraničního obchodu a zahraničněobchodní politiky	12
2.1 Podstata a význam zahraničního obchodu.....	12
2.2 Podstata zahraničněobchodní politiky.....	15
2.3 Základní směry obchodní politiky.....	18
2.3.1 Protekcionismus.....	18
2.3.2 Liberalismus.....	18
2.3.3 Postavení obchodních směrů v historii.....	19
2.4 Nástroje obchodní politiky.....	20
2.4.1 Autonomní nástroje obchodní politiky.....	20
2.4.1.1 Tarifní nástroje obchodní politiky.....	20
2.4.1.2 Netarifní nástroje obchodní politiky.....	21
2.4.2 Smluvní nástroje.....	21
3 Čína	23
3.1 Charakteristika Číny.....	23
3.1.1 Politický vývoj.....	23
3.2 Čínská ekonomika.....	24
3.2.1 Čínská ekonomika = Covid 19.....	25
3.2.2 Čínská ekonomika = post Covid 19.....	26
3.3 Zahraniční politika země.....	27
3.4 Klíčová odvětví Čínské lidové republiky.....	28
3.4.1 Zemědělství.....	28
3.4.2 Průmysl.....	28
3.4.3 Služby.....	29
3.5 Infrastruktura.....	29
3.5.1 Letecká doprava.....	29
3.5.2 Námořní přeprava.....	29
3.5.3 Silniční doprava.....	30
3.5.4 Železniční doprava.....	30
4 Česká republika	31
4.1 Vybraná data z historie České republiky.....	31
4.2 Politický vývoj ČR od roku 1968.....	32
4.2.1 Éra reálného socialismu (1968 – 1989).....	32
4.3 Ekonomický vývoj po roce 1989.....	34
4.4 Zahraniční obchod České republiky.....	36

4.5	Zahraníční strategie České republiky.....	36
4.6	Klíčová odvětví České republiky.....	37
4.7	Vývoj česko-čínských vztahů do roku 1990.....	37
5	Legislativní základ mezi oběma státy.....	40
6	Obchodní výměna ČR s Čínou.....	43
6.1	Vývoj zahraničního obchodu v období 2010 – 2018.....	43
6.2	Zbožová struktura obchodu ČR s Čínou.....	51
6.3	Shrnutí.....	57
7	Závěr.....	58
8	Seznam použitých zdrojů.....	59
8.1	Knižní zdroje.....	59
8.2	Elektronické zdroje.....	60
8.3	Internetové stránky.....	62

Seznam grafů

Graf č.5-1: Zahraníční obchod s Čínou z pohledu ČR v období 2010 – 2018 (v mld. Kč)

Graf č. 5-2: Vývoj obchodní bilance ČR s Čínou a celkové obchodní bilance ČR (v mld. Kč)

Graf č. 5-3: Porovnání vývozu a dovozu 2010 – 2018 (v mld. Kč)

Graf č. 5-4: Zahraníční obchod s Čínou se stroji a dopravními prostředky (v mil. Kč)

Graf. č. 5-5: Zbožová struktura vývozu do Číny v roce 2010 a 2018 (v %)

Graf. č. 5-6: Zahraníční obchod s Čínou s průmyslovým spotřebním zbožím (v mil. Kč)

Graf. č. 5-7: Vývoj zbožové struktury třídy č. 6 – polotovary a materiál (v mil. Kč)

Graf č. 5-8: Zbožová struktura dovozu z Číny do České republiky 2010 a 2018 (v %)

Seznam tabulek

Tab. č. 5-1: Obrat zahraničního obchodu ČR se zbožím v období 2010 - 2018 (v mld. Kč)

Tab. č.5-2: Podíl Číny na celkovém obratu zahraničního obchodu ČR se zbožím (v %)

Tab. č. 5-3: Vývoj vývozu ČR v období 2010 – 2018 (v mld. Kč)

Tab. č. 5-4: Meziroční změny vývozu ČR v období 2010 – 2018 (v mld. Kč)

Tab. č. 5-5: Zastoupení vývozu do Číny na celkovém vývozu ČR v období 2010 - 2018 (v %)

Tab. č. 5-6: Vývoj dovozu ČR v období 2010 - 2018 (v mld. Kč)

Tab. č. 5-7: Meziroční změny dovozu ČR v období 2010 – 2018 (v mld. Kč)

Tab. č.5-8: Zastoupení dovozu z Číny na celkovém dovozu ČR v období 2010 – 2018 (v %)

Tab. č.5-9: Dovoz ČR z vybraných států v období 2010 a 2018 (v mil. Kč a v %)

Tab. č. 5-10: Čistý export zahraničního obchodu ČR (v mld. Kč)

Tab. č. 5-11: Meziroční změny čistého exportu zahraničního obchodu ČR (v mld. Kč)

Tab. č. 5-12: Krytí dovozu vývozem ČR (v %)

Tab. č. 5-13: Zbožová struktura vývozu z ČR do Číny 2010 – 2018 (v mil. Kč)

Tab. č. 5-14: Zbožová struktura dovozu ČR z Číny (v mil. Kč)

Seznam použitých zkratk

ČLR – Čínská lidová republika

ČR – Česká republika

ČSR – Česko-slovenská republika

ČSÚ – Český statistický úřad

EPA – Environmental Protection Agency (Agentura pro ochranu životního prostředí)

EU – Evropská unie

G8 – sdružení ekonomicky nejvyspělejších států

GATT – všeobecná dohoda o clech a obchodu

HDP – Hrubý domácí produkt

KSČ – Komunistická strana Československa

KS – Komunistická strana

LAFTA – The Latin American Free Trade Association (Latinskoamerické sdružení volného obchodu)

MIL - Milión

MLD - Miliarda

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí

NAFTA – North American Free Trade Agreement (Severoamerická dohoda o volném obchodu)

NATO – North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)

OSN – Organizace spojených národů

RVHP – Rada vzájemné hospodářské pomoci

SITC² – Standard International Trade Classification (Standardní mezinárodní klasifikace zboží)

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

UNCTAD – konference OSN o obchodu a rozvoji

USA – United States of America (Spojené státy americké)

USD – United States dollar (americký dolar)

VRT – Vysokorychlostní trať

VSLZ – Všečínské shromáždění lidových zástupců

Cíl práce a metodika

Cílem práce je vymezit pojem zahraniční obchod a jeho význam. Druhým cílem práce je zhodnocení obchodní politiky České republiky a Čínské lidové republiky.

Praktická část práce je zaměřena na analýzu zahraničního obchodu České republiky a Číny v období 2010 až 2018. Důvodem sledovaného období v těchto letech je pandemie Covid-19, která zasáhla v následujícím roce 2020 celou planetu. V důsledku pandemie byl značně ovlivněn život lidí včetně ekonomiky. Proto by data po roce 2018 byla značně ovlivněná a jiná než v letech předešlých. Dílčím cílem je provedení analýzy ekonomického vývoje. V realizované analýze bude zahrnuta vzájemná výměna zboží a služeb, import a export Čínské lidové republiky a České republiky. Bude provedena komparace a analýza vývoje dovozu, vývozu a obchodní bilance obou států. Praktická část bude založena na datech z Českého statistického úřadu.

1 Úvod

Zahraniční obchod je brán jako hlavní forma směny zboží a služeb mezi jednotlivými státy. V dnešním moderním světě je zahraniční obchod nesmírně důležitý pro rozvoj a fungování mezinárodních ekonomik. Česká republika není výjimkou a je prezentována jako rozvojovou zemí v samém středu Evropy. V roce 2004, kdy ČR vstoupila do Evropské unie, se jí plně otevřely brány evropského trhu a zahraniční obchod nabyl pro Českou republiku na větším významu. Ačkoliv většina obchodů České republiky probíhá se státy Evropské unie, má i významné obchodní partnery mimo EU a jedním z nich je právě Čína. Jeden ze členů G8 – světové velmoce, která se v roce 2020 stala největším obchodní partnerem Evropské unie, díky obchodu v hodnotě 709 miliard dolarů. (ct24.ceskatelevize.cz, 2021)

2 Teoretický základ k problematice zahraničního obchodu a zahraničně

obchodní politiky

V úvodní kapitole se vymezí teoretická základna k problematice zahraničního obchodu a zahraničněobchodní politiky. Bude se zabývat podstatou zahraničního obchodu a budou definovány pojmy jako např. otevřenost ekonomiky. Dále budou rozebrány základní směry obchodní politiky a celková podstata zahraničněobchodní politiky. Jedním z posledních cílů bude definovat nástroje obchodní politiky.

2.1 Podstata a význam zahraničního obchodu

„Historie vnějších ekonomických vztahů je stejně dlouhá jako historie státu či jeho politickoekonomického uspořádání. Historicky nejvýznamnější součástí vnějších ekonomických vztahů je zahraniční obchod, který je dodnes dominující součástí mezinárodní dělby práce většiny zemí světa. Čím je země ekonomicky vyspělejší, tím je mozaika jejich vnějších ekonomických vztahů pestřejší“ (Svatoš, 2009, str. 15).

Zahraníční obchod nám definuje vnější vztahy země. Jedná se o obchod, který je uskutečněn přes hranice. Směna má dvě formy – dovoz a vývoz (import a export). Mezinárodní obchod funguje jako spojnice mezi domácím hospodářstvím dané země s ostatními zeměmi světa, díky tokům zboží a služeb, které opouštějí národní ekonomiku nebo do ní vstupují.

Mezi hlavní příčiny rozvoje patří odlišné klimatické podmínky, přírodní bohatství, technický rozvoj, preference spotřebitelů a zefektivnění výroby. Firmy, které jsou v hlavní roli na mezinárodním poli obchodu realizují import a export s ostatními firmami různých států. Na aktivity těchto firem dohlíží stát, který vystupuje jako hlavní regulátor zahraničně obchodních vztahů. Úkolem státu je dohlížet a chránit domácí ekonomiku a také fiskální politiku, která je spojena s úhradou cel a jiných výdajů týkajících se mezinárodního obchodu.

Anglický ekonom, Adam Smith, který se nejvíce podílel na objasnění významu zahraničního obchodu. Přišel s teorií tzv. absolutních výhod, což znamenalo, že jedna země má schopnost vyrábět určitou komoditu výhodněji než země druhá, díky lepším předpokladům. Tedy, v případě, že jedna země má při výrobě určitého statku nižší náklady na práci než v ostatních zemích, má ve výrobě tohoto statku absolutní výhodu.

Teorie komparativních výhod vychází z teorie absolutních výhod od Adama Smithe. David Ricardo v díle Principy politické ekonomie a zdanění vysvětlil tuto teorii jako určitou výhodnost mezinárodního obchodu za určitých podmínek, a to také v situaci, kde jedna země má absolutní výhodu ve výrobě všech druhů zboží, oproti zemi druhé. Komparativní výhoda tedy znamená, že je země nucena při výrobě daného zboží obětovat méně jiného zboží než druhá země. Na Ricardovu teorii komparativních výhod pak ve 20. století navázala moderní teorie, tzv. dynamická teorie komparativních výhod, která zní.

„Země se budou specializovat na výrobu a vývoz těch druhů zboží, které jsou relativně náročné na výrobní faktory, jimiž je země relativně nejlépe vybavena.“ (Svatoš, 2009, str. 20).

Význam zahraničního obchodu je možné sledovat se stoupající hospodářskou provázaností mezi dvěma nebo více zeměmi, které si tak upevňují vztah a snižují riziko vzniku konfliktu. Z hlediska efektivnosti, proporcionality a demonstrativního efektu zhodnocujeme zahraniční obchod v ekonomikách daných zemí.

• EFEKTIVNOST

Efektivnost je chápána jako snaha soustředit se v obchodní politice na výrobky, kde je možné dosáhnout maximálních úspor společenské práce. Na tyto produkty je pak zaměřen výzkum, vývoj a veškeré marketingové úsilí. I ty vůbec nejvyspělejší ekonomiky světa se soustřeďují na své vývozní jednotky a obory, ve kterých mají dominantní postavení. Obecně platí, čím je ekonomika menší a otevřenější, tím by se mělo soustředit na vývoz vybraných produktů, a tedy zvýšení a udržení konkurenceschopnosti důraznější. (Svatoš 2009, str. 21)

• PROPORCIONALITA

Málo zemí na světě se může pyšnit dostatečně velkým domácím trhem a komplexní surovinou základnou, která je schopna pokrýt veškerou domácí průmyslovou výrobu. Jsou to země s tzv. soběstačným vývojem – nejsou závislé na dovozu. Mezi tyto země řadíme USA, Rusko, ale také Čínu. (Svatoš 2009, str. 21)

• DEMONSTRATIVNÍ EFEKT

Exportní koncept každé země svým způsobem představuje stav a úroveň rozvoje ekonomiky dané země. Naopak importní program ukazuje na absenci užitečných hodnot, které zemi z různých důvodů chybí. Ale, také zajišťuje zrychlení ekonomického rozvoje dovážející země.

„Jde tedy o určitou demonstraci světového technického, designového, módního trendu, který může působit stimulačně na společenský a ekonomický pokrok. Zároveň je cílem i jistý transfer světových trendů jakými může být například šíření ekologických prvků, bezpečnosti práce, nové tendence balení, náhrada energetických a využívání netradičních zdrojů a podobně.“ (Svatoš, 2009, str. 21).

Vliv vnějších ekonomických faktorů (hledisko efektivnosti, proporcionality, efekt demonstrativní) působí na každou ekonomiku země různě. Míra závislosti ekonomiky záleží, jak je země velká a kolik má obyvatel. Čím bude daná země větší a čím více má obyvatel, tím je její ekonomická závislost na vnějších ekonomických vztazích menší. Podle toho, jak jsou státy zainteresované do mezinárodních ekonomických vztahů lze hovořit o otevřené nebo o uzavřené ekonomice. Stát s uzavřenou ekonomikou nemá žádné vazby s jinými státy. Stát s otevřenou ekonomikou pak oplývá vztahy se státy s nimiž obchoduje. Tento ukazatel značí míru zapojení ekonomiky do mezinárodního obchodu. Otevřenost ekonomiky lze vypočítat jako podíl exportovaného zboží/služeb na celkovém HDP. Čím vyšší podíl, tím je otevřenost ekonomiky směrem k zahraničnímu obchodu větší.

U rozvinutých zemí lze pozorovat nízkou míru otevřenosti, kde je důvodem velký domácí trh (např. USA). Dále se nízká míra otevřenosti ukazuje u států, které jsou méně rozvinuté, kde nejsou pokryty náklady na proniknutí na světový trh, a je zde nízká konkurenceschopnost zboží a služeb. Naopak velkou míru otevřenosti lze spatřit u rozvinutých zemí, které mají velký podíl exportu na celkovém produktu a malý vnitřní trh.

2.2 Podstata zahraničněobchodní politiky

Zahraničněobchodní politika bývá definována jako činnost státu zaměřující se k zajištění co nejvýhodnějších vnějších podmínek pro jeho existenci. Je to souhrn zásad a opatření, kterými stát provádí své zahraniční obchody s ostatními státy, za použití obchodně politických nástrojů. K nedílné součásti vnitřní politiky státu neodmyslitelně patří zahraniční politika, která utváří obraz konkrétního státu pro ostatní mezinárodní společenství. Stát v této politice působí na dvou frontách, a to konkrétně na té své, domácí – národní zájem a na té zahraniční,

kde si utváří mezinárodní vztahy. Je to funkce suverénního postavení státu v mezinárodních vztazích – stát má výsostné právo upravovat poměry na svém území.

Obchodní politika je mimo jiné užívána k dosažení předem vymezených dílčích cílů vlády v jednotlivých segmentech ekonomiky. Prostřednictvím obchodní politiky stát ovlivňuje podnikatelské prostředí a vztahy mezi obchodníky, pro zajištění vnitřně ekonomického vývoje národního hospodářství, a to v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém horizontu. Při zapojení ekonomiky do mezinárodních obchodních vztahů dochází k rozdělení výrobních zdrojů a k přerozdělení zisků.

Vliv obchodní politiky na ekonomiku je ovlivněn její otevřeností a zapojením do mezinárodního investování. Čím menší je vnitřní trh, tím větší je zpravidla otevřenost ekonomiky. Při stejné velikosti trhu pak obecně platí, že vyspělé země mají větší podíl zahraničního obchodu na HDP. (Kalínská, 2010, str. 92)

Koncepce obchodní politiky je autonomním rozhodnutím vlády, která se odvíjí od její politické orientace a reformách ve všech sférách hospodářství. Vláda při definování obchodní politiky bere v potaz disponibilní zdroje, zeměpisnou a klimatickou polohu, výchozí ekonomický potenciál, hospodářské a politické vztahy se třetími zeměmi, vývoj světového hospodářství, vývoj na primárních trzích státu. Vytváří tak souhrn obchodních politik všech států světa pro podnikatelské subjekty, jejichž obchodní činnosti zasahují do více zemí. Obchodní politika však zasahuje do aktivit podnikatelských subjektů, které jsou orientovány na vnitřní trh daného státu. Prostřednictvím nástrojů, jimiž je vnitřní trh více nebo méně otevírán a chráněn před vnějšími vlivy, jsou utvářeny společné podmínky státu, ve kterých se rozvíjí domácí průmysl, zemědělství, služby apod.

„Závěrem lze tedy shrnout, že zahraniční politika je strategická a konkrétní činnost jednotlivých států o ovlivnění mezinárodních vztahů a mezinárodního prostředí tak, aby byl cílena ve prospěch tohoto státu, který ji uplatňuje.“ (Zbořil, 2010, str. 10)

• NÁRODNÍ ZÁJEM

Stát si vymezí zájmy v pojmech moci, které musí kontrolovat k zajištění svého působení na Zemi. Národní zájem lze chápat jako soubor nejjobecnějších požadavků státu, které se odrážejí od jeho geografického umístění, historického pojetí a zkušeností a ze současných mezinárodních vztahů k ostatním mocenským centrům. Samotné požadavky si potom stát rozděluje podle jeho potřeb, které dělíme na primární, trvalé a specifické. Pro vnitřní

dělení národních zájmů jsou pro stát klíčová tři kritéria - čas, význam a obecnost. Další důležitým národním zájmem pro stát je ekonomická stabilita, vysoká životní úroveň a zajištění bezpečné existence státu. Ta se opírá o pět hlavních pilířů bezpečnosti; vojenská bezpečnost, politická bezpečnost, ekonomická bezpečnost, sociální bezpečnost a ekologická bezpečnost. Samotný národní zájem je pak základním kamenem pro obchodování dané země.

• MEZINÁRODNÍ VZTAHY

Mezinárodní vztahy se chápou jako všeobecné společenské vztahy mezi jednotlivými státy. Zaměřují se také na zahraničněpolitické problémy a faktory mezi politickými útvary, organizacemi a vládními institucemi, které ovlivňují zahraniční politiku z pohledu zahraničního obchodu. Jsou dány především historickými a společenskými událostmi určité země. Do mezinárodních vztahů patří politické, hospodářské, sociální, bezpečnostní a vojenské, vědecké, ekologické či kulturní vztahy. Ve svém konečném pojetí pak vytvářejí mezinárodní systém, který nelze blíže specifikovat, protože to je nekonečná množina vztahů a vazeb mezi státy, vládami a mezinárodními organizacemi. Mezinárodní vztahy nelze strukturálně popsat a díky své pohybující se časové křivce je nelze ani ustálit.

Nejdůležitějšími úkoly obchodní politiky jsou zajištění proporcionality a vzájemnosti ekonomických vztahů se zahraničím, ovlivňování výše vývozu a dovozu zboží a služeb, teritoriální i komoditní struktury zahraničního obchodu a zakládání institucí pro rozvoj hospodářských vztahů se zahraničím. K tomu, aby tyto úkoly byly úspěšně splněny využívá stát řadu obchodně politických nástrojů. Daná země uplatňuje aktivní nástroje obchodní politiky, které v sobě nesou vztahy, které si stát vybuduje díky vlastním obchodním společnostem a pasivní nástroje, kde zahraniční subjekty pracují s danou zemí. Míra působení pasivních nástrojů udává charakter obchodní politiky.

Obchodní politika patří do státní regulace vnějších ekonomických vztahů. Politika všech států se v základu řídí dvěma teoriemi, a to mezi protekcionismem a liberalismem. Snižování cel a odstraňování netarifních opatření jsou hlavní myšlenky zastoupené v liberální politice. Naopak protekcionismus vyznačován jako ochránce obchodu, ve kterém se prosazují obchodní překážky vůči zahraniční konkurenci. Kromě toho se politika ještě dělí na obchodní politiku bilaterální – dvoustranná, a na politiku obchodní multilaterální – mnohostranná. (Svatoš, 2009, str.28)

Zahraniční obchodní politika bývá jako každá jiná politika zrcadlem celkové hospodářské situace země. Základní tendence a směry lze vypozařovat u každé země, ale politickými změnami, k nimž dochází v souvislosti s volbami, nejdou v konečném výsledku ovlivnit. Každá politická změna, která může nastat, objeví nové přístupy, dílčí změny nebo jiné priority, ale nikdy vliv není tak velký, aby změnil základní vytyčené směry. Pokud se rozhodne země o radikální krok a změni výrazně svou politiku, riskuje tím problémy, a dokonce i ztrátu svých stálých hospodářských partnerů, nemluvě o případných následcích na celkovou stabilitu země.

„Zahraničněobchodní politika vychází nejen z celkové hospodářské politiky země, ale i ze zahraniční politiky. (Svatoš, 2009, str. 29)“

K tématu zahraničněobchodní politika se často váže pojem diskriminace, což znamená budování zahraničněobchodních bariér vůči jednotlivým zemím. Jedná se o odlišný přístup k různým státům se stejným zbožím. Druhým pojmem pojící se k zahraničněobchodní terminologii jsou preference, zvýhodňující obchodní partnery. Pojem diskriminace a preference se příklání na dvoustrannost, zatímco typickým rysem mnohostrannosti je preference. Existuje omezená mnohostrannost, která se pojí s integračními seskupeními, kde si členské země navzájem ulehčují obchod a odstraňují obchodní překážky.

2.3 Základní směry obchodní politiky

Na základě historického vývoje obchodní politiky se teoreticky vymezily dva základní směry obchodní politiky: liberalismus a protekcionismus. Avšak v praxi se tato rozdělení nikdy nenachází v čisté podobě. Oba směry přinášejí ekonomické výhody a nevýhody, proto je nezbytné při jejím výběru zvážit krátkodobě a dlouhodobé dopady, a to nejen na ekonomickou část, ale také na sociální sféru.

2.3.1 Protekcionismus

Cílem protekcionismu je chránit domácí ekonomiku před vnějšími vlivy a zahraniční konkurencí, proto je tento pojem odvozen od anglického slova protect (tzn. chránit). Stát v roli ochránce provádí opatření v podobě dovozních limitů či podporuje vývoz zboží.

V celosvětovém měřítku je protekcionismus vyjádřením všech zásahů státu k ochraně domácích výrobců před importem zboží z jiných zemí.

Hlavní důvod, proč se stát vydává ochranářskou cestou jsou příjmy, jelikož rozvojové země mají většinou problém s efektivním výběrem daní, proto na své výdaje uvalují cla z dovozu. Ty nesmějí být natolik vysoká, aby dovoz neklesal a tím se příjmy státu nesnižovaly. (Kalínská, 2010, str. 53)

2.3.2 Liberalismus

„Liberalismem (z latinského liberalis, týkající se svobody) v mezinárodních ekonomických či obchodní vztazích rozumíme odstraňování překážek obchodu, tj. klasických obchodní bariér tarifního i netarifního charakteru, otevření všech sektorů vnitřního trhu zahraniční konkurenci a úplné odstranění přímých i nepřímých podpor státu ve všech oblastech ekonomiky.“ (Kalínská, 2010, str. 46)

Liberalistický postoj vůči ekonomice dané země může působit jak negativně, tak pozitivně. Obecně však vede k přístupu zahraničních subjektů na domácí výrobu a výrobkovou základnu, ke změně výrobkové struktury, ke zvýšení konkurence na domácím trhu, k růstu specializace ekonomiky, k možnosti vyšší realizace komparativních výhod ze zahraničně-obchodních směny, k nižším spotřebitelským cenám, k eliminaci inflace a stabilitě cen, ke snížení mezd a k snížení nezaměstnanosti.

2.3.3 Postavení obchodních směrů v historii

První zmínka o merkantilistickém pohledu na mezinárodní obchod se začínala objevovat přibližně v 18.století. Skupinka ekonomů ve Francii, tzv. „fyziokrati“, naléhala na svobodu produkce a obchodu. Domnívali se, že bohatství pochází čistě ze zemědělství, proto kladli důraz na produktivní práci jako na zdroj bohatství národa. Fyziokrati inspirovali řadu představitelů klasické politické ekonomie v Anglii a Skotsku. Jeden z hlavních představitelů, Adam Smith, ve své knize *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů* líčí výhody volného obchodu. Nadměrně vysoká cla vedla k rozhořčení ekonomů a obchodníků, kteří volali o sjednání dohod týkajících se obchodu s ostatními mocnostmi. Byť se po příchodu Smithe, Ricarda a dalších ekonomů postupně ztrácela základní myšlenka merkantilistického směru, neznamenalo to, že by se jednotlivé národy vzdaly této politiky. Restriktivní obchodní politika byla v této době vykládaná, že vláda/panovník by měli do určité míry chránit své domácí výrobce před zahraničními.

Až anglicko-francouzská dohoda z roku 1860 přinesla snížení francouzských dovozních cel během pěti následujících let na 25 % a naopak bezcelní vývoz francouzských výrobků na

anglický trh. Po této dohodě následovaly další obchodní pakty v Evropě a do popředí se tak dostává LIBERALIZACE.

Ta netrvala moc dlouho, jelikož na konci 19. století dochází opět k protekcionismu. Přesto šlo o mírnější formu protekcionismu. Cla a restrikce spojená s obchodem byla nízká. Německo zavedlo systematický ochranný systém své ekonomiky a následovali jej další státy. Spojené státy americké znatelně zvýšili během občanské války cla. Jediná Velká Británie zůstala u svých přístupech volného obchodu.

Značný nárůst zažíval protekcionismu na začátku první světové války. Mezinárodní obchod byl natolik pochroumaný, že obnovit ho bylo obtížné. Hospodářský pokles v roce 1920 přiměl mnoho zemí k zavedení nových obchodních restrikcí. Protekcionismus zachvátil celou světovou ekonomiku. Nezaměstnanost v průběhu Světové hospodářské krize nevídaných hodnot a stala se narůstajícím problémem epidemie dalších ochranných opatření.

S koncem druhé světové války pomalu odcházelo období protekcionismu. Značnou zásluhu na postupné liberalizaci toku zboží má dohoda GATT1947 – všeobecná pravidla obchodních záležitostí. (Svatoš, 2010, str. 25)

2.4 Nástroje obchodní politiky

Mají za cíl prosadit záměry států dotýkající se obchodních vztahů se zahraničním prostředím uvnitř států. Z mezinárodního pohledu jsou tato opatření rozdělena na dvě skupiny, kterými jsou autonomní nástroje a smluvní nástroje obchodní politiky. V dnešní době je více kladen důraz na nástroje smluvní v bilaterálních a multilaterálních formách.

2.4.1 Autonomní nástroje obchodní politiky

Autonomní nástroje jsou implementovány do obchodní politiky jednostrannými, autonomními opatřeními státu, přijatá z důvodu ochrany místních firem před zahraniční konkurencí. Jejich ochrana spočívá v udržování dovozu konkurenceschopnějšího zahraničního výrobku nebo v podpoře vývozu vlastního zboží. Tyto nástroje se dále dělí na tarifní a netarifní nástroje.

2.4.1.1 Tarifní nástroje obchodní politiky

Mezi tarifní nástroje lze řadit cla splňující podmínku systematické aplikace – to znamená, že jejich sazby jsou předem vyhlášeny na určité předem stanovené období, a to právním

předpisem státu (celní sazebník). Do tarifních nástrojů jsou zejména promítnuty dlouhodobé záměry obchodní politiky státu. Obecně lze clo charakterizovat jako peněžní částku, kterou stát vybere při přepravě zboží přes celní hranice. Původem bylo clo pro většinu zemí jako zdroj příjmů, ale s rozvojem mezinárodních obchodních vztahů začalo clo fungovat jako ochrana domácího trhu.

Clo lze vnímat z několika hledisek, a to konkrétně podle jeho směru, kterým přechází zboží hranice; dovozní = z ochranných důvodů, vývozní = ztížení vývozu na podporu domácí výroby a tranzitní = pro fiskální účely, již zrušeno. Podle jeho účelu; fiskální = finanční a protekcionská = ochranná. Poslední významné dělení je pak podle jeho cíle, kam spadá clo prohibitivní = vysoká celní sazba, skleníkové a výchovné, preferenční = zvýhodněné sazby a diferenční = nižší než preferenční s dodatečnými výhodami při splnění určitých podmínek. (Kalínská, 2010, str. 98)

2.4.1.2 Netarifní nástroje obchodní politiky

Netarifní obchodní opatření jsou užívány v obchodních politikách států jako nástroje protekcionsismu s cílem podpory rozvoje domácí ekonomiky nebo pro její ochranu před obchodními praktikami zahraničních subjektů. Jakékoliv opatření (kromě cel), které může ovlivnit obchod spadá pod netarifní překážku. Podle klasifikace UNCTAD byla netarifní opatření rozdělena do následujících skupin:

Paratarifní opatření – celní přírážky, dodatečné daně a přírážky, vnitřní daně, tarifní kvóty, povolení dovozu v návaznosti na exportní výkonnost

Finanční opatření – administrativní stanovení cen, různé přírážky a odvody z cen

Automatická licenční opatření – automatické licence a monitoring dovozu

Kvantitativní opatření – kvóty, zákazy dovozu, omezení vývozu

Monopolistická opatření – stanovení jediné dovozní organizace, povinné využití národních služeb v pojištění, dopravě apod.

Technická, sanitární a fyto-sanitární opatření – technická regulace, inspekce před naložením, celní formality, požadavky na nezávadnost potravin a na zachování zdraví zvířat a rostlin

Opatření na kontrolu výroby a vývozu – výrobní a vývozní subvence, zákaz vývozu a zdanění vývozu

2.4.2 Smluvní nástroje

Smlouvy jsou chápány jako politická ujednání, která upravují vzájemnou hospodářskou činnost mezi dvěma nebo více státy, na které jsou smlouvy vázány. Pro tyto vztahy stanovuje rámcovou úpravu právního postavení fyzických a právnických osob jedné smluvní strany na území strany druhé, tzv. arestační doložky, které jsou v obchodním měřítku považovány za ty nejstarší obchodně-politické nástroje. Doložky ve smlouvách ujednávají veškeré podmínky výměny zboží (např. doložka reciproční, paritní, nejvyšších výhod, o opatření a postupech v případě problémů s platební bilancí). Doložka nejvyšších výhod je automaticky poskytnuta druhému státu, které přiznal nebo přizná subjektům náležejícímu ke kterémukoli třetímu státu v rámci obchodních činností. Doložka paritní umožňuje stejné podmínky pro výměnu zboží a poskytnutí služeb partnerského státu jako domácím subjektům. Pro rovnocenné a stejné výhody se partneři zavazují pomocí doložky reciproční. Hlavní zprostředkovatelem smluv je stát. Obchodní dohody lze dělit:

Mnohostranné – společný základem těchto obchodní dohod je respektování základních principů fungování mnohostranného obchodního systému v obchodu se zbožím, službami, v oblasti práv duševního vlastnictví, řešení sporů a prověrek obchodních politik.

Vícestranné – dohoda o volném obchodu nebo o vyšším stupni integračního seskupení, které jsou uzavřeny mezi více státy (NAFTA, LAFTA, EU).

Bilaterální – zde jsou obsaženy nejen dohody o volném obchodu, celní unii, ale také obchodní dohody o ekonomickém seskupení. „*Dohoda o volném obchodu je dohodou o vzájemných preferencích, které se musí týkat v podstatě veškerého obchodu zboží a služeb.*“ (Kalínská, str. 101, 2010) Pro zrušení celních překážek mezi smluvními partnery a společném celním sazebníku vůči třetím zemím vznikají dohody o vytvoření celní unie. (Kalínská, 2010, str. 101)

3 Čína

V této části bakalářské práce bude popsána Čína, politický vývoj země a co stojí za ekonomickým rozkvětem Čínské lidové republiky. Dále bude charakterizována její zahraniční politika, klíčová odvětví a infrastruktura.

3.1 Charakteristika Číny

Čína je svým státním zřízením lidovou republikou. Její oficiální plný název je Čínská lidová republika, zkratkou ČLR. Vedoucí úlohu má Komunistická strana (KS) Číny v čele s generálním tajemníkem, která vládne od roku 1949. Strana řídí všechny hlavní politiky v zemi, státní moc (v čele s premiérem a Státní radou ČLR) je pak implementuje. V čele země stojí prezident, který může sloužit neomezený počet pětiletých mandátů. Zákonodárným orgánem státní moci je Všečínské shromáždění lidových zástupců (VSLZ), de facto jednokomorový parlament s cca 3000 zástupci. Mezi zasedáními plní jeho funkci Stálý výbor VSLZ, složený ze 175 členů. Státní rada neboli vláda ČLR, je nejvyšším výkonným a správním orgánem. Je zodpovědná za realizaci zákonů a rozhodnutí přijatých VSLZ a jeho Stálého výboru.

3.1.1 Politický vývoj

Čína je v mnoha lidských očích stále jako stát, ve kterém právo neexistuje a spravedlnost by se jen těžce hledala. Tento úsudek o Číně je kvůli prvnímu prezidentovi Mao Ce-tunga, který se dostal roku 1949 k moci díky vítězství v občanské válce s nacionalisty a stal se tak nejvýznamnější osobností nově vzniklé komunistické Čínské lidové republiky. Tuto podobu měla komunistická Čínská lidová republika do nástupu Denga Xiaopinga v roce 1979, kdy ihned po svém nástupu vyhlásil spoustu reforem, především v oblasti právních a ekonomických. Tím vůbec prvním a zároveň nejdůležitějším zákonem z roku 1982 je ústava Čínské lidové republiky, která se zachovala dodnes. Byť v sobě nese pořád článek o vůdčím postavení komunistické strany ochraňující pracující lid, nalezneme v ústavě základní občanské právo – právo volit a být zvolen. Nejdůležitějším z hlediska obchodu je však článek v ústavě o tržním hospodářství pod dohledem státu, který se výrazně liší od dřívějšího striktně plánovaného hospodářství socialistického typu. Další významná reforma v zákonech se uskutečnila roku 1986, kdy čínští zákonodárci přišli s Geniálními principy občanského práva, zahrnující základní principy práv osob, vlastnických práv, rodinného práva, zastoupení a

občanskoprávní odpovědnosti. Většina zákonů vznikala během roku 1982 a 1999, kdy se ke Geniálním principům přidaly zákon o právu společnosti, zákon o smlouvách, trestní zákoník, trestní řád a správní řád. (Hebnar, 2016, str. 159)

Zemědělství

Celé ekonomické převyvoření započalo v zemědělství. Tento sektor byl pro ekonomiku klíčový – zaměstnával největší podíl zaměstnanců.

K největší změně došlo na počátku 80 let, kdy byl rozpuštěn systém komun a nahradil ho systém nový, tzv. „odpovědnost domácnosti“. Změnil se také charakter fungování zemědělského trhu. Stát ukládal povinnost zemědělcům prodávat jim část produkce za stanovené ceny, zbylou část produkce mohli zemědělci prodávat na trhu. V prvních 6-ti letech, jak měla být původní doba pro reformu, se zvýšila zemědělská výroba o 55 %.

Průmysl

V průmyslu byl zaveden obdobný systém jako v zemědělství – část výroby se dodávala z podniku státu za stanovené ceny a zbytek se mohla prodávat na trhu. Podniky již nebyly financovány státem, ale na druhou stranu si mohly půjčovat a vydávat obligace. Chod podniku se dostával tak do rukou managerů a celý státní podnik se postupem času uvolňoval.

Průmyslová výroba v průběhu celého období roste. Čína zaplavuje svět svou produkcí, což je především dané nízkou cenou pracovní síly. Čínská konkurence se proto nejvíce projevuje v pracovně náročných průmyslech – textilní a oděvní. Důraz je kladen také na zpracovatelský průmysl – moderní technologie (elektronika, telekomunikace). Slabým místem je produkce surovin, která má velké potřeby vzhledem k rychle rostoucí ekonomice.

3.2 Čínská ekonomika

Ne vždy patřila Čínská lidová republika do osmi největších ekonomik světa. Po dlouhé hospodářské stagnaci se však v 70. letech minulého století, díky neuvěřitelné sociální a ekonomické transformaci dostala na výsluní ekonomik světa, kde soupeří s USA o světovou ekonomiku číslo jedna. Její přechod z rozvojové ekonomiky na tu vyspělejší a rozvinutější měl za následek pomalejší růst. Přesto v 80., 90. letech a začátek nového tisíciletí měla roční růst čínského HDP přes 10 procent.

3.2.1 Čínská ekonomika = Covid 19

Čínská ekonomika se stále zotavuje z pandemie Covid-19, která propukla začátkem minulého roku. Podle nově zveřejněných ekonomických údajů je za první pololetí roku 2021 nerovnoměrný růst. Národní statistický úřad oznámil, že čínské HDP vzrostlo ve druhém čtvrtletí roku 2021 o 7,9 procent ve srovnání se stejným obdobím roku předchozího. Téměř o dvojnásobek se HDP v první polovině roku 2021 zvýšilo, kdy došlo k překročení a splnění svého růstového cíle ve výši přes 6 procent. Pandemie zasáhla celý svět a ekonomiky zemí se na chvíli téměř zastavily. Přesto Čínská ekonomika jako jedna z mála velkých ekonomik zaznamenala pozitivní růst o 2,3 procent.

Tyto údaje nám říkají, jaký byl růst HDP v ČLR během pandemie

Q1 2020: -6,8 %

Q2 2020: 3,2 %

Q3 2020: 4,9 %

Q4 2020: 6,5 %

Q1 2021: 18,3 %

Q2 2021: 7,9 %

(china-briefing.com, 2021)

Smíšené ukazatelé ekonomiky ukazují, že většina oblastí se vrací na svou úroveň před pandemií, ale některé musí počítat své ztráty.

Maloobchodní spotřeba se v prvním pololetí podílela na růstu HDP o 61,7 %. Oproti ní se prodej spotřebního zboží zvýšil o 23 % ve srovnání s rokem 2020 a o 9 % s rokem 2019.

Internetový prodej po zvýšené poptávce v době pandemie nadále rostl a zastavil se na čísle 23,2 %. Maloobchodní tržby v červnu meziročně vzrostly o 12,1 %, díky zvýšenému nakupování online a vyšším cenám v prudce rostoucích komoditních nákladech.

V Číně se během pandemie začalo více investovat, kdy investice do dlouhodobých aktiv se zvýšily v prvním pololetí roku 2021 o 12,6 % a nárůst investic zaznamenala také infrastruktura, konkrétně o 7,8 %.

Přesto, že prodej automobilů vzrostl v první polovině roku 2021 o 27 % procent, kdy v předešlém roku zkolaboval, byl prodej aut stále pod úrovní před pandemií. Prodej automobilů podle Čínské asociace se snížil o 4,4 % ve srovnání s rokem 2019. To mělo za následek, že průmyslová výroba se snížila v prvním čtvrtletí roku 2021 snížila na 8,9 % z celkových 24,5 %. *(china-briefing.com, 2021)*

Samotný cestovní ruch utrpěl značné ztráty. Přestože Čína drží koronavirus z větší části pod kontrolou, hranice pro nerezidenty jsou stále uzavřené. Zatímco vnitrostátní cestování nedosáhlo čísel jako před vypuknutím pandemie. V červnu se osobní železniční doprava snížila o 19,9 % s porovnáním s červnem roku 2019, tedy před pandemií.

Naproti tomu, potravinářský a nápojový průmysl, který byly silně zasaženy pandemií se úspěšně odrazily ode dna a počítají nárůst 48,6 %. Jako jedny z mála odvětví čínské ekonomiky se téměř přiblížily k úrovni, jakou měly před Covidem-19. (*china-briefing.com, 2021*)

3.2.2 Čínská ekonomika = post Covid 19

V první polovině roku 2021 se ekonomika nadále zotavuje. Cyklus poptávky a nabídky byl plynulý. Základy jsou dobře položeny pro hospodářské fungování během druhé poloviny roku. Je však třeba brát v potaz, že pandemie se globálně vyvíjí a je tady mnoho vnějších nejistot. Oživení domácí ekonomiky je nerovnoměrné a stále potřebujeme usilovat o upevnění základů pro oživení a rozvoj.

Oznámení o Čínském HDP doprovázelo uvolnění požadavků bank na rezervy ve snaze povzbudit investice. Do ekonomiky bylo uvolněno 155 miliard USD. Vnější problémy, které by mohly mít negativní dopad na hospodářskou výkonnost Číny ve druhém pololetí, zahrnují narušení obchodu a slabou poptávku kvůli pandemii. Dále by to mohly být prudce rostoucí ceny komodit a klíčových technologií, jakými jsou polovodiče. Vnitřně by to mohla být slabá spotřeba, zejména u velkých nákupů, neboť spotřebitelé mají opatrný přístup k výdajům uprostřed ekonomické nejistoty a zpomalujícímu se růstu mezd.

I když se jedná o dlouhodobý problém, je obzvláště naléhavý v krátkodobém měřítku, jelikož výdaje domácností se dosud nevrátily na před pandemickou úroveň v souvislosti se stagnujícím růstem příjmu a slabším trhem práce.

Čínští regulátoři nadále pokračují ve svých kampaních, jejichž cílem je zakročit proti dluhu a zkrotit technologické giganty, což vytváří v ekonomice více nejistot.

Ačkoliv ve druhé polovině roku 2021 jde čínská ekonomika proti větru, zdá se, že je to ta správná cesta, jak si udržet mírnou úroveň růstu. Světová banka v červnu zveřejnila odhad, podle kterého dosáhne HDP za rok 2021 8,5 %, přičemž v roce 2022 zpomalí na 5,4 %. (*czech.cri.cn, 2021*)

3.3 Zahraniční politika země

Hlavním zaměřením Čínské lidové republiky je posílení vztahů se sousedními zeměmi, zkvalitnění vztahů a svého vlivu na ostatní rozvojové země.

Čínský politický a ekonomický vliv na okolní svět je dán především její rozlohou a lidnatostí. Tyto vlivy jsou jak pozitivní, tak i negativní. V politické a bezpečnostní oblasti je ČLR regionální asijskou mocností a jako taková se mezi nimi značně projevuje nejvíce. Dále je také jadernou mocností, avšak se zavázala, nepoužít jaderných zbraní jako první a nepoužít je proti nejadernému státu. Největší důraz klade Čína na územní integritu, především ve vztazích k Tibetu, Xinjiangu a Tchaj-wanu a zároveň její soudržnost je jednou z klíčových priorit zahraniční politiky „moderní Číny“. Velký význam přikládá Čína spolupráci s Afrikou. Při boji Afriky za její nezávislost byla Čína jejím nejbližším partnerem. Stejně tomu je tak při modernizaci průmyslu, zemědělství a dopravní infrastruktury.

Čínským hlavním, ekonomickým rivalem je USA. Postupně se mezi těmito giganty stávají jejich vztahy spíše soutěživé a to především, jak roste ekonomická vyspělost Číny. Nejen že spolu soupeří o pozici největší ekonomiky světa, ale mezi ČLR a USA narůstá také soutěž o strategické postavení v asijsko-pacifickém regionu. Oba státy se snaží o tvořivou spolupráci, ale často naráží na odlišné národní zájmy. Dle Čínské lidové republiky by jejich vztahy měly vycházet z principů vzájemné spolupráce, nekonfrontační politiky a vzájemného respektování odlišných systémů společnosti. Země jsou však provázány oboustranným zájmem na udržování dialogu především na environmentální, obchodní a ekonomické spolupráci.

Od roku 2003 je pro ČLR strategickým partnerem EU a jejich vzájemné vztahy jsou stále intenzivnější. Formálním vrcholem vztahů je každoroční summit mezi EU a Čínou. Čína po Brexitu považuje stále EU za důležitého partnera v multipolárním světě a uvědomuje si, že EU je největší světovou ekonomikou. Hlavními důvody spolupráce Číny s EU jsou rostoucí potřeby prohlubovat jejich vzájemné vztahy, udržet rozvoj, globální řízení a boj proti terorismu.

Dalším strategickým partnerem pro Čínu je Rusko. Jejich partnerství je postaveno na pevných, historických základech. Rusko má zájem o čínské investice a Čína zase o ruské přírodní zdroje. Díky tomu se jejich ekonomiky vzájemně doplňují a potřebují. Oba státy svazují jejich společné zájmy, ať už z regionálního či tematického pohledu, a také snaha zachovat unikátnost bilaterálních relací v oblasti bývalých sovětských republik. Zahraniční politika

Washingtonu sblížila Peking s Moskvou natolik, že obě velmoce konají společná čínsko-ruská vojenská cvičení a v klíčových zahraničně-politických otázkách demonstrují světu svoji strategickou spolupráci. (Baláž, 2012)

3.4 Klíčová odvětví Čínské lidové republiky

V ČLR došlo k výrazné optimalizaci průmyslových odvětví, jelikož zemědělství, které je základem čínské ekonomiky, bylo více konsolidováno. Odvětví se rozvinula do středních a vysokých úrovní a odvětví služeb se stalo nejvýznamnější součástí národního hospodářství. V posledních desetiletích Čína vyvinula tlak, aby svou ekonomiku transformovala z exportně tažené na domácí spotřebu.

3.4.1 Zemědělství

Přesto, že podíl primárního sektoru se na tvorbě HDP tolik neprojevuje, je pokládáno za velmi důležitou oblast čínského hospodářství. Topografické a klimatické vlastnosti mají za následek, že je plocha v Číně k pěstování malá – asi 10 % celkové rozlohy Číny. Přesto se Číně podařilo produkovat čtvrtinu světového obilí a krmit pětinu světové populace právě na zmíněných 10 % procent orné půdy. V současné době osídluje Čína první místo na světě v produkci obilovin, bavlny, ovoce, zeleniny, masa, drůbeže, vajec a produktů z rybolovu. Čína vybuodovala vztahy v oblasti zemědělské výměny a spolupráce s některými významnými mezinárodními zemědělskými a finančními organizacemi. Díky spolupráci jih-jih se Čína aktivně zapojuje do podpory zemědělského rozvoje pro další rozvojové země.

3.4.2 Průmysl

„Světová továrna“, jak je největší světový výrobce Čína označována je největším distributorem zboží než kterákoliv země na světě – především kvůli svému nerostnému bohatství. Hlavními průmyslovými odvětvími Číny je těžba a zpracování železné rudy, železa, oceli, hliníku, textilií, cementu, chemikálií, zboží, elektroniky a dopravních prostředků. Od roku 2015 je zpracovatelský průmysl největším a nejrozsáhlejším odvětvím v zemi. Mnoho zahraničních firem přesouvá svou výrobu do ČRL, aby ušetřily na nákladech pracovní síly. Dalším důvodem přesunu je pak technická kvalifikace pracovníků a dobrá infrastruktura.

3.4.3 Služby

Čínský sektor služeb obsahuje různá odvětví, např.: obchod, doprava, zdravotní služby, zábava a rekreace. Objem služeb stále narůstá, a to především díky velkému zájmu zahraničních turistů o objevování rozmanité čínské krajiny a historických památek.

3.5 Infrastruktura

Čínská infrastruktura je spojena s ekonomikou země. Navzdory pandemii koronaviru vyvezla Čína v roce 2019 zboží v hodnotě 56 bilionů Kč. Proto se není čemu divit, že ČLR stále investuje do své infrastruktury, aby si více upevnila roli světového giganta v zahraničním obchodu. V následujících letech chce Čínská vláda investovat do energetické infrastruktury jakou součást stimulační strategie na posílení své ekonomiky po jejím zpomalení. K uzdravení ekonomiky by mělo konkrétně pomoci budování 5G sítí, meziměstské vysokorychlostní kolejnice, nabíjecí sítě pro elektrinou poháněná vozidla a přenosové sítě s ultravysokým napětím (UHV), které by měly vést k posílení a růstu energetického průmyslu. Čínská doprava roste nadzvukovou rychlostí a její exponencionální rozvoj v technologiích se progresivně promítá do prvků elektropohonu pro zlepšení životního prostředí, které je pro Čínskou vládu důležité.

3.5.1 Letecká doprava

Dle prognóz na dalších dvacet let amerického výrobce letadel Boeing dál potáhne růst letecké dopravy Čína. Ta by měla v tomto období nakoupit okolo 8600 letadel, přitom loni Boeing předpovídal, že jich Čína pořídí 8090. Čínský trh s letadly a souvisejícími službami představuje stále sedmiprocentní růst na 20 let, a to i navzdory vyvolané pandemii koronaviru. Letecká doprava Číny se tak řadí mezi ty vůbec nejrozsáhlejší na světě. Jen v Pekingu jsou tři letiště a jedno z nich je největší na světě. Mezi největší letecké společnosti lze zařadit China Southern Airlines, Air China a China Eastern Airlines.

3.5.2 Námořní přeprava

Nová Hedvábná stezka je strategický plán Číny, která slouží jako spojnice mezi Východem a Západem. Obsahuje dvě hlavní obchodní cesty. První po souši, vedoucí z Číny přes Střední Asii až do Evropy. Druhá cesta pak povede přes moře, kde se předpokládá rozvoj námořních dopravních tras Indického oceánu a Perský záliv.

Velký důraz byl v posledních letech kladen na životní prostředí. Proto v roce 2017 čínské úřady oznámily, že mají jako první na světě plně elektrickou loď. Plavidlo vážící přes dva tisíce tun je určeno pro přepravu zboží na řece Pearl. Tento projekt má napomoci minimalizovat emise skleníkových plynů.

Čína je přímo spojena s více než 400 světovými přístavy. Hlavními a zároveň nejvytěžovanějšími přístavy Číny jsou Shanghai, Shenzhen, Ningbo, Guangzhou, Qingdao, Tianjin, Xiamen.

3.5.3 Silniční doprava

Jak se Čína mění je očividný a nemá v historii obdoby. Demonstrovat si to lze na dálnicích. Leckterá země by mohla závidět jakou rychlostí dokáže Čína vybudovat silniční síť. K roku 2020 čínské dálnice zaujímaly druhé místo na světě v délce svých dálnic 161 000 kilometrů. Dálnice NTHS, jak se nazývá síť dálnic v Čínské lidové republice je páteří dopravní sítě spojující velká města na východě, západu země a sousední státy Číny.

3.5.4 Železniční doprava

Čína se může pyšnit nejrozsáhlejší vysokorychlostní železniční sítí na světě o délce přes 37 000 kilometrů, po které se vznáší vlak, tzv. „šanghajský Maglev. První VRT byla otevřena teprve v roce 2002, která spojovala Šanghaj s letištěm. Mezi nejdelší a nejdůležitější čínskou vysokorychlostní tratí patří ta, mezi Wu-chan a Kanton měřící 968 km. Železniční doprava je nedílnou součástí pro ekonomický růst země. Díky Nové Hedvábné stezce nákladní vlak přepravuje zboží 14 dní, což je o 1/3 menší doba než u dopravy námořní, finančně úspornější než letecká přeprava a v neposlední řadě pravidelnost, kdy každý den se na železnicích prohání kontejnerové vlaky směřující z Číny do Evropy a z Evropy do Číny. Investice do železniční dopravy převážně putuje do výstavy nových, vysokorychlostní tratí. Pro větší efektivitu vysokorychlostní tratí vyvinula společnost China Railway Rolling Stock Corporation nový rychlovlak Maglev, který dokáže vyvinout rychlost až 620 kilometrů v hodině. Tento nový prototyp vlaku by se měl do běžného provozu zapojit do deseti let.

4 Česká republika

Tato část bakalářské práce se bude zabývat Českou republikou v historickém měřítku, kdy se podrobně popíše její politický a ekonomický vývoj. Dále se zcharakterizuje její zahraničněobchodní politika a krátce se popíše její klíčová odvětví. V poslední podkapitole čtvrté kapitoly je popsán vývoj zahraničních vztahů České republiky a Číny do roku 1990.

4.1 Vybraná data z historie České republiky

V řádcích níže byla vybrána některá data, která v historii České republiky hrála klíčovou roli v jejím budoucím vývoji.

- 1.1.1990 – zavedeno nové platidlo – koruna
- 25.7. 1914 – v Rakousku-Uhersku vyhlášen válečný stav
- 12.7. 1915 – zatčení A. Rašína a dalších významných osobností domácí české politiky
- 26.9.1918 - ustanovena tříčlenná československá prozatímní vláda (Masaryk, Beneš a Štefánek)
- 16.5. 1935 – Československo uzavřelo se Sovětským svazem pakt o vzájemné pomoci
- 18.11.1935 – zvolen nový prezident Edvard Beneš
- 17.9.1938 – začátek ozbrojené agrese nacistického Německa vůči Československu
- 1. – 10.10. 1938 – německá armáda obsadila československé pohraničí
- 26.1.1939 - podpis dohody mezi česko-slovenskou policií a německým gestapem o spolupráci
- 16.3.1939 - Hitler vydal výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava
- 27.5. 1942 – dvojice parašutistů J. Kubiš a J. Gabčík provedla atentát na zástupce říšského protektora R. Heydricha
- 11.4.1945 – první sovětské jednotky pronikly na území Protektorátu
- 25.2.1948 – převzetí moci v Československu komunisty
- 28.4.1948 – znárodnění podniků s více než 50 zaměstnanci
- 30.5.1948 – první parlamentní volby
- 14.6.1948 – nový prezidentem se stal Klement Gottwald
- 5.1.1949 – Československo se stalo zakládajícím členem Rady vzájemné hospodářské pomoci
- 31.5. – 8.6.1950 – první veliký politický proces s Miladou Horákovou

- 20.3. 1953 – vedení KSČ převzal Antonín Novotný jako její první generální tajemník
- 11.7.1960 – nová Ústava – Československá socialistická republika
- 6.3.1990 – Česká socialistická republika přejmenována na Českou republiku
- 20.4. 1990 – další změna názvu státu na Českou a Slovenskou federativní republiku
- 8. – 9.6.1990 – první svobodné volby
- 1.1.1993 – vznik Samostatné České republiky
- 12.3.1999 – vstup České republiky do NATO
- 1.5.2004 – Česká republika vstoupila do Evropské unie

4.2 Politický vývoj ČR od roku 1968

4.2.1 Éra reálného socialismu (1968 – 1989)

Těžké období začalo podpisem tzv. moskevského protokolu 26. srpna 1968, kdy protagonisté reformu a pražského jara svým podpisem zaručili k ukončení transformace státu a k obnově totalitního státu. Začátek období roku 1968 se nesl ve společnosti v podobném duchu jako měl rok 1938 po podepsání Mnichovské dohody. Česká společnost proti sovětské okupaci značně demonstrovala a zaznamenala ideový a hodnotový obrat, který jí poznamenal na několik následujících desetiletí. Jediný bod, který se z pražského jara prosadil byla tzv. Federalizace státu, o kterou se postaral Gustav Husák.

Odložení voleb do Federálního shromáždění na podzim 1969 předznamenávalo rozsáhlou výměnu, ke které mělo dojít v následujících letech 1970 a 1971. Ústřední výbor KSČ tehdy oznámil velkou výměnu stranických legitimací. Strana vyloučila 63 předních reformátorů a do roku 1971 bylo vyloučeno 326 817 členů. Očistou už v září roku 1968 prošly také spolky a sdružení, které byly rozpuštěny, když stály mimo organizační rámec Národní fronty.

Normalizace se prosadila ve svém třetím roce, 1971, na 14. sjezdu KSČ. Během následujících 17 let se režim upínal o personální strukturu vytvořenou právě v roce 1971. Československá politika v těchto zmíněných letech zaznamenal dlouhodobou stagnaci.

Na konci roku 1976 bylo proti současnému režimu vytvořeno tzv. *Prohlášení Charty 77* zorganizované Václavem Havlem, Janem Patočkou a Jiřím Hájkem. Petiční dokument sice posbíral jen 242 podpisů, ovšem jeho váhu zvyšovala skutečnost, že se jednalo mnohdy o podpisy známých osobností. Režim proti *Chartě* okamžitě zakročil, její představitel Václav Havel skončil ve vazbě a Jan Patočka po dlouhém policejním výslechu zemřel na mozkovou

mrtvici. KSČ se od vyšetřování, domovních prohlídek a sledování disidentů omezila pouze na mediální kampaň. 12. ledna 1977 vládní deník Rudé právo uveřejnil článek o signatářích Charty pod titulkem „Ztroskotanci a samozvanci“. O necelých čtrnáct dní později se českoslovenští herci a umělci na masovém shromáždění iniciovaného režimem v pražském Národním divadle sešli, aby se veřejně distancovali od *Charty 77*. Až do listopadu 1989 zůstávala *Charta 77* jedinou opoziční platformou proti KSČ, navíc izolovanou od společnosti. Roku 1985 nastoupil do čela Sovětského svazu nový generální tajemník Michail. S. Gorbačov. Krátce po jeho zvolení probleskly světovým tiskem nové nadějně výrazy jako odzbrojení, hospodářská přestavba a politika veřejnosti (glasnost'). Ve druhé polovině 80. let se v SSSR začaly uskutečňovat reformy, která Husákova garnitura pochopitelně nepřála a vůči ní zahájila obranný postoj. Po druhé návštěvě M.S. Gorbačova v Praze v dubnu 1987 muselo československé vedení po sovětském vzoru alespoň částečně předstírat. Přestavba v podání post normalizační KSČ připouštěla jen kosmetické změny v řízení hospodářství, nikoliv však v celkovém politickém pojetí. V roce 1988 se po dlouhých letech začala v Československu opět obnovovat nezávislá občanská společnost. Veřejnost se po událostech v SSSR začala zbavovat strachu a 21.8.1988 byla první větší protirežimní demonstrace. 28. října byla druhá demonstrace, daleko většího významu, jelikož po této události začaly vznikat nové občanské iniciativy. Dvě z nich – *Hnutí za občanskou svobodu a Demokratická iniciativa* – se pokusily vytvořit program, čímž se staly předstupní politický stran a odlišovaly se tak prozatímnímu občanskému hnutí *Charta 77*. Začínal rok 1989 a zdálo se, že režim ztrácí dech – odvolal rušení zahraničních rozhlasových stanic a povolil opoziční demonstrace. Ale zdání bylo klamné. Režim se opět uchýlil k represím a tvrdým metodám policejního státu. Československo však vstupovalo do posledního roku existence komunistického režimu. (Emmert, 2019)

V následujícím odstavci jsou vyobrazena některá důležitá data z období po Sametové revoluci.

27.10. 1968 – národní shromáždění schválilo zákon o československé federaci.

16.1. 1969 – student Jan Palach se na Václavském náměstí v Praze pokusil o sebeupálení

22.3.1973 – Ludvík Svoboda zvolen prezidentem

29.5.1975 – Federální shromáždění odvolalo L. Svobodu z funkce a novým prezidentem

zvolilo generálního tajemníka Ústavního výboru KSČ. Gustáva Husáka 14.1.1977 – zatčení

hlavního iniciátora *Charty 77* Václava Havla

20.3.1987 – Místopředsedou federální vlády jmenován Ladislav Adamec (profiloval se jako umírněný komunista)

5.10.1988 – vznik prvního opozičního hnutí s politickým programem – Demokratická iniciativa

19.11.1989 -v činoherním klubu Laterny magiky založeno Občanské fórum

26.11.1989 – první setkání Václava Havla a Ladislava Adamce

28.11.1989 – Druhé jednání V.H. a L.A.

29.11.1989 – vítězství Sametové revoluce

29.12.1989 – federální shromáždění zvolilo Václava Havla prezidentem

26.2.1990 – v Moskvě podepsána dohoda o odchodu sovětských vojsk z Československa

4.3 Ekonomický vývoj po roce 1989

„Zdalo se, že Československo mělo nejlepší výchozí pozici ze všech bývalých komunistických zemí ve východní a střední Evropě, když v roce 1989 starý režim padl. Dlouhá historie přibližně makroekonomické rovnováhy poukazovala na malý přebytek spotřebitelské poptávky, nedostatky byly běžné, ale vypovídaly spíše o nerovnosti poptávky a nabídky než o celkovém přebytku poptávky.“ (Myant, 2013, str. 34)

V roce 1989 sužoval problém s exportem do západních zemích. Jelikož Československo vyváželo zboží zejména do Sovětského svazu, až 31 % a dále pak z celkem 54 % do zemí RVHP. Ponechalo si stejnou strategii jako tomu bylo na počátku padesátých let a orientovalo se na export strojních zařízení, vyrábělo ocel, železniční lokomotivy, těžká nákladní vozidla a podobné výrobky. Východní trhy nekladly příliš velký důraz na kvalitu, izolace od vyspělých ekonomik limitovala přístup k moderním technologiím, a to vedlo, že československé produkty byly konkurenčně slabé pro západní trh Evropy. Proto se zahraniční, západní export vymežil a vyvážel jednodušší produkty, především polotovary a suroviny.

Po sovětské invazi roku 1968 byly myšlenky na tržně orientovanou reformu, přechod k modernější odvětvové struktuře a více vazeb na západní Evropu stále více potlačovány. Nové myšlenky přicházely ze dvou různých zdrojů. Prvním bylo hnutí z vyšší společnosti, které podporovalo Gorbačovovy reformy v Sovětském svazu. Základní kamenem byl zákon o státních podnicích. Ten vedl k volbě velkého počtu ředitelů a porušila tak tradici jmenování shora po schválení stranou. V pořadí druhým proudem myšlenek byly malé skupiny ekonomů, kteří se zajímali o výzkum. Ti potřebovali nové myšlenky zapadající do jejich ideologie, ale zároveň,

aby jim napomáhali k udržení politické moci. K důležitému kroku patřilo vytvoření Prognostického ústavu v roce 1987 vedeného Valtrem Komárkem za účelem poskytnutí základu dlouhodobému orientovanému ekonomickému a sociálnímu rozvoji. V ústavu mimo jiné byl zaměstnán Václav Klaus, Tomáš Ježek a Vladimír Dlouhý. Avšak nikdo ze zúčastněných však nebyl připraven na dramatické politické změny listopadu „89“. Většina členů Prognostického ústavu se soustředila na kritiku existujícího systému namísto toho, aby svou práci soustředili na ekonomickou transformaci. Koncem roku 1989 se utvořila radikální skupina těch, kteří nevěřili v přeměně socialismu a jediným řešením pro změnu byla privatizace státních podniků a vytvoření tržního hospodářství.

Tři navzájem propojené prvky českého myšlení ovlivnily reformní myšlenky, které měly svůj původ už před komunismem.

Prvním prvkem bylo vnímání ekonomického systému jako oddělené subjektu, až už to byl československý nebo posléze český ekonomický systém. Rizikem tohoto prvku byl často zaujatý pohled, který se soustředil pouze na vnitřní změny. Pozornost na zlepšení hospodářské výkonnosti se převážně soustředila na zpřísnění rozpočtových omezení a využití tržních vztahů pro koordinaci domácích ekonomických subjektů. Druhý prvek, naivní představa o ekonomické úrovni země, dále posiloval prvek první. Až po roku 1989 si političtí představitelé a ekonomové začali uvědomovat hloubku propasti, která se vytvořila mezi jejich zemí a vyspělou západní Evropou, až po pádu komunismu. Třetím prvkem, který je vlastně populárnější verzí toho druhého, byl přehnaný dojem o průmyslové vyspělosti Československa. Několik významných podniků si často uváděly čas a tradici jakou svou přednost a podporovali víru v přetrvávající kvalitu jako např. Tatra.

Tyto tři prvky pak tvořily ekonomické myšlení. Česká historie vytvořila identitu vyspělé země s velkými kulturními a ekonomickými úspěchy. Během komunistického režimu tato podoba přetrvávala, ale realita za ní zaostala. Česká ekonomika tak zamrzla a stavy, které byly moderní před třiceti lety, byly stále více nevhodné v letech devadesátých.

„Spojení údajně velkých jmen, většinou, ale ne vždycky z předkomunistické minulosti, národní pýchy a identity pomohlo podpořit dojem, že česká ekonomika, často odlišovaná od širší československé ekonomiky, by mohla stát po boku vyspělých světových ekonomik.“ (Myant, 2013, str. 40)

Většina politických spekter se touto představou prezentovala a vyhovovala třem praktickým politickým bodům. Prvním byl předpoklad, že Česká republika má úplný základ pro vyspělou

ekonomiku, a že není zapotřebí brát rozvojovou strategii známou se zkušenostmi z východoasijských zemí. Druhým bodem byla připravenost otevřenosti ekonomiky před tlakem mezinárodního trhu. Pro českou ekonomiku nebyl protekcionismus potřebný, jelikož se odhadovalo, že průmysl je dostatečně vyspělý. Posledním politickým bodem byla netolerance zahraničního vlastnictví tradičních českých podniků. Zde platila významná preference privatizovat do vnitrostátního vlastnictví u firem s malým podílem na exportu do západní Evropy. Tento bod se pojil s cílem vytvořit specifický český kapitalismus, nikoliv ten obecný. (Myant, 2013)

4.4 Zahraniční obchod České republiky

Po rozpadu Československa se Česká diplomacie začala orientovat na integraci do světových a evropských společenství a bezpečnostních struktur. Česká republika pokračovala ve všem pozitivním z mezinárodního postavení již zaniklé ČSR. V globální měřítku je ČR vnímána jako malý stát uprostřed významného evropského regionu, a proto je ČR do značné míry závislá na mezinárodní spolupráci.

„Česká zahraniční politika se stala zastupováním zájmů a priorit českého státu a všech jeho občanů, který začal konečně v mezinárodním vztazích vystupovat z pozice demokraticky svobodného a politicky, hospodářsky a sociálně stabilního státu, a to na principech lidských práv a mezinárodního práva obecně, a na principu vlády zákona.“ (Zbořil, 2010, str. 341)

4.5 Zahraniční strategie České republiky

Do základních priorit zahraniční politiky patří úspěšné začlenění ČR do všech procesů a činností Evropské unie, aktivita v NATO, boj proti terorismu, rozvíjení vztahů s okolními státy a dalšími zeměmi a mezinárodními organizacemi. Česká republika kladla důraz na vybudování efektivního ekonomického modelu jako jednoho ze základních pilířů české zahraniční politiky (podpora exportu, investic a cestovního ruchu), což úzce souvisí s otevřenou ekonomikou ČR, vysokým podílem vývozu a služeb na tvorbě HDP a v poslední řadě nedostatkem surovinového bohatství, kvůli naší poloze. Důležitým prvkem zahraniční politiky České republiky je na její prezentaci, kultury či školství v zahraničí, na vztah našeho státu k našim lidem v zahraničí. (Kalous, 2014)

4.6 Klíčová odvětví České republiky

Česká republika představuje malou otevřenou tržní ekonomiku, která netrpí nadměrnými vnitřními, vnějšími či finančními nerovnováhami. Podle sektorového hlediska má na tvorbě HDP nejvyšší podíl sektor služeb (62 %), podíl průmyslu činí 30 %, se 6 % stavebnictví a pouhými 2 % zemědělství. (www2.deoitte.com, 2022)

4.7 Vývoj česko-čínských vztahů do roku 1990

Na počátku 20. století Česká republika nebyla u Čínské lidové republiky příliš známa. Většina obchodu byla realizována v průmyslovém a obchodní odvětví, a to zejména díky dodávkám strojírenského a spotřební zboží (Baťa, nebo investiční celky Vítkovice, Škoda). V roce 1928 nabyl vývoz hodnotu 1,94 %, kdy oproti roku 1920 se zvýšil o 1,9 %. Hlavní procento podílu tvořily zbraně, téměř 84 % z celkového vývozu. Největších rozkvět Česko-čínských vztahů propukl po druhé světové válce. V roce 1949 nově vzniklé komunistické Československo uznalo nově vzniklou Čínskou lidovou republiku a o tři roky později se konala první návštěva v ČLR, v čele s vedoucím delegátem Václavem Kopeckým. Při této návštěvě byly podepsány první bilaterální dohody. Jednalo se o: Dohoda o kulturní spolupráci, Dohoda o vědeckotechnické spolupráci, Ujednání o poštovní službě, Ujednání o telekomunikačních stycích. V tomto období bylo také vytvořeno první dopravní a telekomunikační spojení mezi oběma zeměmi (první letecká linka, námořní spojení). Toto spojení předznamenalo budoucí obchodní výměny.

Zatím nejintenzivnější obchodní spolupráce začíná v druhé polovině 50. let. Pro Československou republiku figurovala ČLR jako třetí nejdůležitější obchodní partner za SSSR a NDR. I díky tomu podíl Číny na obratu zahraničního obchodu vstoupil mezi lety 1954 až 1957 z 5,8 % na 6,2 %. Hlavní podíl na Československých dodávkách tvořily stroje a zařízení, např. kovoobráběcí stroje, automobily, válcovaný materiál. Investiční celky pak tvořila energetika (generátory, turbíny, kotle) a potravinářský, obuvnický a textilní průmysl.

Obchodní kontakty s ČLR se stále prohlubovaly. Značný podíl na sbližování obou zemí měly politické kontakty. Nejvýznamnější politická návštěva proběhla v roce 1956, kdy do Prahy přicestovala delegace vedena maršálem rady ČLR Nie Žung-nienem. Vrcholem vzájemných kontaktů pak byla vládní cesta delegace ČSR do Číny v březnu 1957. Při této návštěvě v Pekingu byla tehdy podepsána Smlouva o přátelství a spolupráci mezi Československou republikou a Čínskou lidovou republikou – nejdůležitější dokument mezi oběma státy.

Koncem 50. let vznikla roztržka mezi Moskvou a Pekingem. Odlišné ideologické smyšlení obou zemí se promítlo do vztahů s ČLR s členskými zeměmi RVHP a Varšavské smlouvy, většina členů se přiklonila na stranu Moskvy. To mělo za následek, že Peking začal rušit veškeré podepsané a rozjednané hospodářské smlouvy a omezil zahraničních obchod v rámci RVHP.

Moskva po roce 1968 převzala kontrolu nad Prahou, což znamenalo, že československé vztahy s Čínou se staly neuskutečnitelné. Moskva nehodlala svým satelitním státům tolerovat jakékoliv kontakty s Čínou. V období po sametové revoluci Peking začal být vůči Praze benevolentnější, avšak Praha tyto vstřícné kroky odmítla a otočila se Pekingem zády. Československá propaganda zahrnula Čínu do škatulky ideologických a politických nepřátel. Tehdejší vláda se plně ztotožnila s politickým myšlením Moskvy.

„Aktivní protičínské stanovisko SSSR v Radě bezpečnosti OSN z důvodu čínské invaze do Vietnamu v roce 1979, vyzývající k mezinárodním sankcím proti ČLR, bylo podpořeno také Československem, v té době nestálým členem Rady bezpečnosti OSN. V Číně si ČSSR za tento projev loajality vůči Moskvě, stejně jako za mnohostrannou a aktivní podporu Hanoje, nemohl vysloužit jinou než negativní reakci. Rok 1979 tak po předcházejícím období Kulturní revoluce představoval druhou největší krizi v historii česko-čínských vztahů.“ (Fürst, str. 34, 2010)

Pokusy o znovu navázání kontaktů nastaly v roce 1982, kdy ČLR začala přehodnocovat svou politiku vůči východní a střední Evropě i samotnému Sovětskému svazu. O rok později čínská zahraniční politika v souvislosti se svým otvíráním ekonomiky přistoupila k sbližování se Západem a také k aktivaci svých kontaktů ve východní a střední Evropě. Téhož roku došlo také po dlouhé době k setkání československého ministra zahraničí s jeho čínským protějškem v e Valném shromáždění OSN. Aktivita Pekingem vrcholila v roce 1984 cestou vládní delegace v čele s Li Pchengem do NDR, Polska a Maďarska, kdy jednotliví představitelé uzavřeli dlouhodobé obchodní smlouvy. Také česko-čínské vztahy začaly znovu oživovat. V letech 1986 až 1987 podnikly vládní delegace obou zemí několik návštěv. Vůbec zatím největší návštěvou je ta z 11. – 14. června roku 1987, kdy do Prahy přijela delegace ČLR v čele s nejvyšším státním představitelem Číny – generálním tajemníkem ÚV KS Číny a předsedou Státní rady Čao C-jangem.

Od poloviny 80. let ČSR opět prohlubuje hospodářské kontakty s ČLR. Mezi nejvýznamnějším projektem bylo zřízení montážního závodu na výrobu nákladních automobilů Tatra 815. V praxi dohoda fungovala tak, že automobily byly smontovány na území Číny pod dohledem československých expertů, československá strana bezplatně poskytla příslušnou dokumentaci a know-how.

V Praze roku 1986 bylo zasedání Společenské československo-čínské komise pro hospodářskou, obchodní a vědecko-technickou spolupráci. Na základě tohoto zasedání bylo znovu obnovena a rozvíjena spolupráce v oblasti strojírenství, energetiky, lehkého průmyslu, geologie, zemědělství a potravinářství. (Furst, 2010)

5 Legislativní základ mezi oběma státy

Jádrem dnešních česko-čínských bilaterálních vztahů je ekonomická spolupráce. I přes velkou snahu České republiky na politické úrovni zůstává obchodní bilance výrazně v neprospěch ČR. Veškeré náležitosti obsahující jednotlivé smlouvy byly vyhledávány na webové stránce www.zakonyprolidi.cz. Podle údajů MZV (2021) byly mezi ČR a Čínou sjednány tyto obchodní dohody:

- *Dohoda o spolupráci v zemědělství a potravinářském průmyslu mezi Ministerstvem zemědělství České republiky a Ministerstvem zemědělství České republiky (vstup v platnost 8.12.2005, Praha)*

Tato smlouva zavazuje vzájemnou spolupráci v určitých oblastech, jako je např. rozvoj poradenských služeb pro zemědělství a potravinářský průmysl, výměna zkušeností a informací o řízení vědeckovýzkumné základy v oblasti zemědělství, výměna vědců, odborníků a stážistů

- *Dohoda o letecké dopravě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Čínské lidové republiky (vstup v platnost pro ČR 1.1.1993, podepsáno 25.5.1988, Peking)*

Podpis této dohody se stahoval na právo létat bez přistání přes území druhé smluvní strany po leteckých tratích, právo přistávat na zmíněném území pro neobchodní účely, přepravní právo nakládat a vykládat cestující, zavazadla, náklad a poštu pro dohodnuté služby.

- *Dohoda o spolupráci v oblasti lesního hospodářství mezi Ministerstvem zemědělství České republiky a Státním lesnickým úřadem Čínské lidové republiky (vstup v platnost 8.12.2005, Praha)*

Od roku 2005 spolupracuje ČR a Čína v oblasti lesního hospodářství, a to například v těchto oblastech: trvale udržitelné obhospodařování lesů, rozvoj a využití lesních zdrojů, ochrana biodiverzity, výměna zkušeností a informací o hospodaření.

- *Memorandum o porozumění o spolupráci v oblasti životního prostředí mezi Ministerstvem životního prostředí České republiky a Státním úřadem pro ochranu životního prostředí Čínské lidové republiky (vstup v platnost 22.4.2004, Peking)*
Strany se zaručily ve spolupráci v oblastech: úprava odpadních vod, kontrola znečištění ovzduší, hospodaření s tuhými odpady, ekologické vzdělání a výchova, hospodářské politiky a nástroje ochrany životního prostředí.
- *Dohoda mezi vládou České republiky a Čínské lidové republiky o kulturní spolupráci (vstup v platnost 1.1.1993, podepsáno 27.3.1957, Peking)*
Každá strana bude podporovat překládání a vydávání významných politických, vědeckých a literárních prací a děl z oblasti umění, pořádat přednášky o kultuře a vědě druhé smluvní strany, veškerá výměna materiálů z hlediska kulturního a vědeckého
- *Smlouva mezi vládou České republiky a Čínské lidové republiky o přátelství a spolupráci mezi Československou republikou a Čínskou lidovou republikou (vstup v platnost pro ČR 1.1.1993, podepsáno 27.3.1957, Peking)*
Obě smluvní strany se zúčastní v duchu upřímné spolupráce ve všech mezinárodních aktech, jejichž cílem je zajištění světového míru a bezpečnosti národů.
- *Dohoda mezi vládou České republiky a vládou ČLR o vědeckotechnické spolupráci (vstup v platnost 1.6.1995, Praha)*
Spolupráce v oblasti vědy a výzkumu zahrnuje výměnu vědeckých pracovníků, informací a dat, pořádání vědeckých a technologických seminářů.

- *Dohoda mezi vládou České republiky a Čínské lidové republiky o spolupráci a vzájemné pomoci v oblasti celnictví (vstup v platnost pro ČR 1.1.1993, podepsáno 21.7.1992, Praha)*

Smluvní strany si budou vyměňovat informace týkající se: úlohy celní správy, metody celní kontroly při pohybu nebo projednávání zboží, celních zákonů a předpisů, nových metody v řízení celní správy

- *Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Čínské lidové republiky o hospodářské spolupráci (22.4.2004, Peking)*

Zavazují se ke komunikaci a spolupráci mezi vládními a finančními institucemi, výměny informací o národních ekonomických a průmyslových prioritách, organizace (veletrhů, výstav, seminářů a sympozií)

- *Ujednání mezi Ministerstvem zahraničních věcí České republiky a Ministerstvem zahraničních věcí Čínské lidové republiky o zavedení zjednodušené vízové praxe pro cestující za účelem obchodu, na základě rovného a recipročního přístupu, sjednané výměně (vstup v platnost 12.11.2005, podepsáno 13.10.2015, Praha)*

- *Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Čínské lidové republiky o podpoře a ochraně investic (podepsáno 8.12.2005, Praha)*

Každá smluvní strana bude podporovat investory druhé smluvní strany při investování na svém území, dále poskytne pomoc a vytvoří předpoklady pro získání víz a pracovních povolení státním příslušníkům druhé smluvní strany

6 Obchodní výměna ČR s Čínou

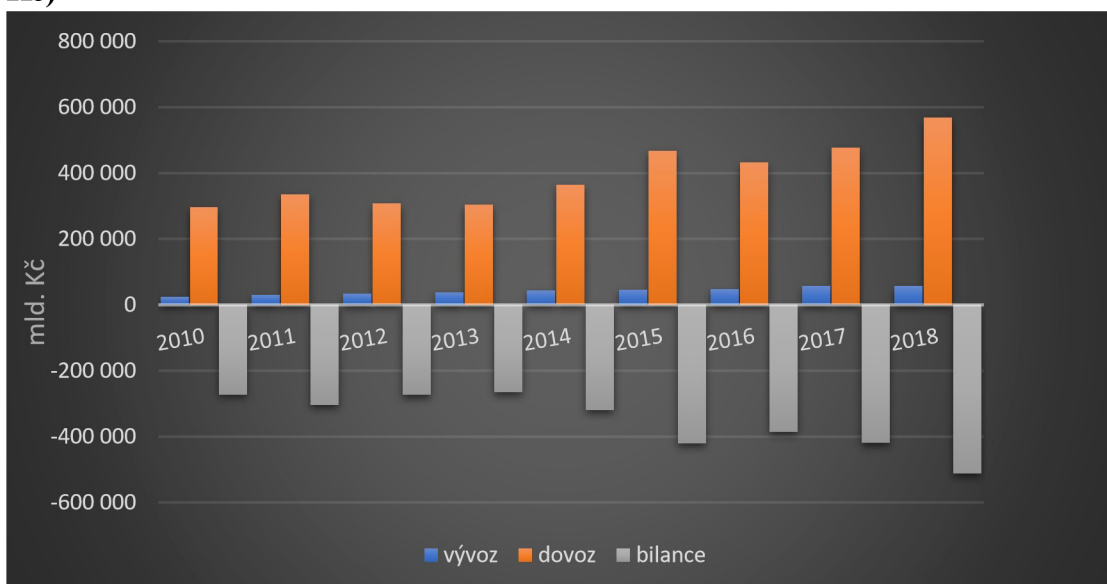
V této kapitole bude vyobrazen vývoj obratu, vývozu, dovozu komodit mezi těmito zeměmi a obchodní bilance mezi lety 2010 až 2018, postavení zahraničněobchodní vztahů ČR s Čínou a jejich změnu v tomto sledovaném období.

6.1 Vývoj zahraničního obchodu v období 2010 – 2018

Obchodní výměna České republiky s Čínou v posledních letech nabývá stále většího významu v zahraničněobchodním měřítku. Podíl obchodu s Čínou na celkovém obratu zahraničního obchodu ČR ve sledovaném období 2010 – 2018 převážně rostl. V posledních dvou dekadách se Čínská lidová republika stále řadí mezi největší obchodní partnery mimo Evropskou unii a vystřídala tak Rusko. Čínská ekonomika značně ovlivňuje zahraničněobchodní vtahy ČR, a to především díky jejímu importu. Fakt, že Česká republika dováží z Číny o mnoho více a export zboží na její území je dlouhodobým problémem, avšak prostory pro zvýšení stále existují.

V následujícím grafu č. 5.1 je vyobrazen vývoz, dovoz a bilance zahraničního obchodu s Čínou z pohledu ČR.

Graf č.5-1: Zahraniční obchod s Čínou z pohledu ČR v období 2010 – 2018 (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Ve sledovaném období si lze všimnout, že Česká republika daleko více provázala s Čínou obchodní vztahy, jelikož dovoz a zároveň vývoz se stále zvyšují. Naopak vzájemná bilance se pořád více a více prohlubuje. Z toho lze usoudit, že pro Českou republiku je Čína nepostradatelným dodavatelem zboží a dalo by se říct, že je na Číně závislá. Nejnižší poměr mezi vývozem a dovozem byl zaznamenán v roce 2013, kdy vývoz činil 37,587 mld. Kč a dovoz byl 303,397 mld. Kč, celková bilance roku 2013 pak byla -265,81 mld Kč. V roce 2018 Česká republika zaznamenala nejvyšší hodnotu dovozu na 568 498 mld. Kč a zároveň nejvyšší sumu hodnoty bilance, tj. -512 340 mld. Kč. Hodnota vývozu pak zůstala na stejné hodnotě jako v roce 2017, kdy se pohyboval export v částce 56 238 mld. Kč. (ČSÚ, 2022)

Vzájemná obchodní výměna v dalších dvou letech po roce 2018 mírně klesla, převážně díky koronavirové krizi, která zasáhla nejen všechny obyvatelé planety, ale hlavně také ekonomiku a její sféry.

Obrat zahraničního obchodu zapsán v tabulce č. 5-1, kdy pojem „obrat zahraničního obchodu“ představuje součet dovozu a vývozu.

Tab. č. 5-1: Obrat zahraničního obchodu ČR se zbožím v období 2010 - 2018 (v mld. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Celkem	4 944,4	5 566,3	5 819,8	5 998,2	6 828,5	7 360,2	7 468,7	8 046	8 427
Čína	319	364	337,9	341	405,6	513	478,8	531,9	624,7

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Celkový vývoj zahraničního obchodu České republiky se od začátku sledovaného období 2010 téměř zdvojnásobil. O této tendenci lze mluvit také na celkovém obratu České republiky Čínou, kdy se její podíl zvýšil o 305,7 mld. Kč. V roce 2018 byl zaznamenán nejvyšší hodnota zahraničního obchodu s Čínou od vzniku samostatné ČR. Pro srovnání s ostatními státy, Čína zaujímá druhé místo v obratu zahraničního obchodu ČR, před ní je už pouze Německo, které má výrazný podíl, 2 433, 5 mld. Kč. Třetí místo pak náleží Polsku s podílem 574,9 mld. Kč na celkovém obratu.

Zahraniční obchod České republiky s Čínou se také podepsal na celkovém obratu ČR, kde se jeho podíl pohyboval mezi hodnotami 6,5 % (2010) až 7,4 % (2018). V tomto sledovaném období se mnohem více propsal import Číny v celkovém importu do ČR, než v celkovém exportu z České republiky.

Tab. č.5-2: Podíl Číny na celkovém obratu zahraničního obchodu ČR se zbožím (v %)

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
6,5	6,5	5,8	5,7	5,9	7	6,4	6,6	7,4

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Co se týče vývozu a jeho podílu na obratu zahraničního obchodu za celé sledované období, postupně gradoval a s ním také vývoz do ČLR, který se během osmi let zvýšil o více než 1 871,1 mld. Kč. To představuje také zvýšení podílu vývozu do Číny, který se zvýšil od roku 2010 do roku 2018 o 32,9 mld. Kč.

Jednotlivé hodnoty ve všech letech sledovaného období jsou zaznamenány v následující tabulce č.5-3.

Tab. č. 5-3: Vývoj vývozu ČR v období 2010 – 2018 (v mld. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Celkem	2 532,7	2 878,7	3 065	3 174,7	3 628,80	3883,2	3974,0	4244,5	4403,8
Čína	23,2	29,5	32,7	37,5	42,4	45,6	46,8	56,2	56,1

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Začátkem sledovaného období 2010 zaznamenala česká ekonomika druhou nejvyšší hodnotu změny vývozu ihned po roku 2014. Během těchto pěti let celkový export byl snížen, až klesl na hodnotu 109,7 mld. Kč. Poté se vývoz dostal na svou prozatím největší hranici, kdy během roku 2014 činil 454,10 mld. Kč, což byl zároveň ve sledovaném období rekordní nárůst o 344,7 mld. Kč.

Nejnižší nárůst byl zaznamenán v roce 2016, kdy se z České republiky nevyvezlo tolik zboží a roční nárůst exportu činil pouze navýšení o 90,8 mld. Kč od předchozího roku. V následujícím roku 2017 Česká republika byla opět obchodně aktivní a zvýšila svůj vývoz o 179,7 mld. Kč. Velký podíl na této hodnotě má export právě do Čínské lidové republiky, jelikož tvořil $\frac{1}{4}$ z celkových 270,5 mld. Kč.

Jednotlivé změny vývozu jsou vyobrazeny v tabulce č. 5-4 níže.

Tab. č. 5-4: Meziroční změny vývozu ČR v období 2010 – 2018 (v mld. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Celkem	394,2	345,9	186,3	109,7	454,10	254,40	90,8	270,5	159,3

Čína	7,3	6,3	3,2	4,8	4,9	3,2	1,2	9,4	-0,1
------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Celkové zastoupení vývozu do Číny na celkovém vývozu ČR ve sledovaném období se výrazně neměnilo. Z tabulky lze vyčíst, že došlo k navýšení o 0,4 %, ale s hodnotou 1,3 % nelze Čínu považovat za klíčového odběratele pro Českou republiku.

Druhým největším odběratelem je Slovensko, které se podílí na celkovém exportu 7,6 % a s velkým náskokem je pak Německo, které se podílí 32,4 %. Třetí místo pak náleží Polsku s podílem 6,1 % (ČSÚ, 2022)

V tabulce níže je uvedeno procento v každém sledovaném roce, kolik zastupoval vývoz z České republiky do Čínské lidové republiky.

Tab. č. 5-5: Zastoupení vývozu do Číny na celkovém vývozu ČR v období 2010 - 2018 (v %)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Podíl Číny	0,9	1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Česká republika je zemí řadící se mezi rozvojové země, proto není natolik soběstačná, aby daleko významnější roli mohl hrát v celkovém zahraničním obchodě dovoz.

Tabulka níže nám strukturuje celkový dovoz České republiky a kolika mld. Kč se podílí čínský import na tom celkovém.

Tab. č. 5-6: Vývoj dovozu ČR v období 2010 - 2018 (v mld. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Celkem	2411,6	2687,6	2754,8	2823,4	3199,6	3477,0	3494,6	3801,4	4023,1
Čína	295,8	334,5	305,2	303,3	363	467,3	431,9	475,6	568,4

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Po zvýšeném nárůstu dovozu oproti roku 2009, kdy export byl pod 2 000 mld. Kč se ve sledovaném období 2010 až 2018 dostal opět přes tuto hranici. Největší nárůst importu byl pak v roce 2017, kdy se zvýšil o 306,8 mld. Kč. Naopak mírnou stagnací zaznamenal rok před tím, kdy se zvedl jen o 17,6 mld. Kč oproti roku 2015.

Jednotlivé změny dovozu jsou zaznamenány v následující tabulce č.5-7, kde je zastoupena celková roční změna a změna v dovozu z Číny.

Tab. č. 5-7: Meziroční změny dovozu ČR v období 2010 – 2018 (v mld. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Celkem	422,5	276	67,2	68,6	376,2	277,4	17,6	306,8	221,7
Čína	95,9	38,7	-29,4	-1,9	59,7	104,3	-35,4	43,7	92,8

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Vliv dovozu z Číny na celkovém dovozu ČR v letech 2010 – 2018 je výrazně větší než na straně exportu. Během sledovaného období nedošlo k výraznému navýšení podílu Číny na celkovém dovozu ČR. Hodnoty se navyšovaly maximálně o 1,6 %. S porovnáním z let minulých před sledovaným obdobím jde však o výrazné navýšení podílu. V roce 2005 Čína zastupovala pouhými 5,1 % dovoz, jde tedy o nárůst až o 9 %.

Tato čísla nám potvrzuje následující tabulka, kdy velký význam importu z čínské ekonomiky, jež tvoří více než desetinu z celkového importu České republiky

Tab. č.5-8: Zastoupení dovozu z Číny na celkovém dovozu ČR v období 2010 – 2018 (v %)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Podíl Číny	12,3	12,4	11,1	10,7	11,3	13,4	12,4	12,5	14,1

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Ačkoliv roku 2013 se podíl snížil na nejnižší hodnotu ve sledovaném období, stále je druhé místo přiřazeno ČLR za Německem (25 %) a následuje jí Polsko (7,7 %)

Z následující tabulky lze sledovat jednotlivé zastoupení vybraných států a jejich podíl na celkovém importu České republiky. Do tabulky byl vybrán začátek sledovaného období 2010 a konec, tedy rok 2018.

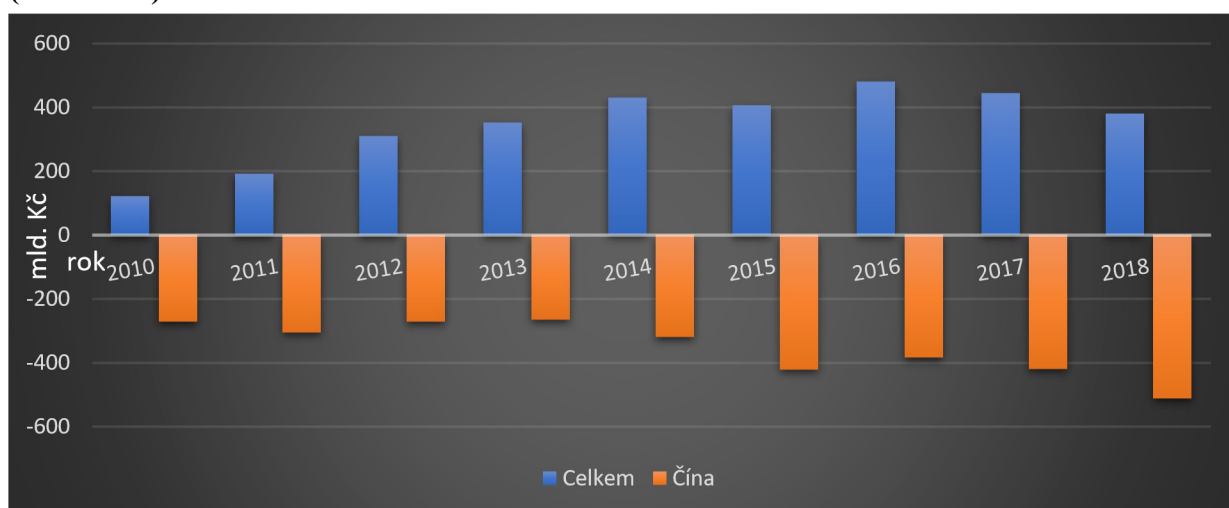
Tab. č.5-9: Dovoz ČR z vybraných států v období 2010 a 2018 (v mil. Kč a v %)

Stát	2010		Stát	2018	
	v mil. Kč	podíl v %		v mil. Kč	podíl v %
Celkem z toho:	2 411 556		Celkem z toho:	4 023 171	
Německo	528 649	25,4	Německo	1 007 127	25
Čína	199 939	12,3	Čína	568 498	14,1
Polsko	126 644	6,4	Polsko	308 381	7,7
Slovensko	108 623	5,2	Slovensko	200 178	5
Rusko	102 604	5,4	Itálie	167 502	4,2
Itálie	86 206	3,9	Francie	130 831	3,3
Francie	76 783	3,3	Rusko	127 696	3,2
Nizozemsko	67 039	3,2	Rakousko	118 032	2,9

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Za celé sledované období 2010 až 2018 výrazně převyšovaly hodnoty importu směrem z Číny do ČR nad exportem z ČR do Číny, a to také negativně ovlivňovalo vývoj celkové obchodní bilance českého státu.

Graf č. 5-2: Vývoj obchodní bilance ČR s Čínou a celkové obchodní bilance ČR (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Začátek sledovaného období nesl přijatelný deficit obchodní bilance. Ovšem v roce 2012 se částka výrazně zvedla o 119,2 mld. Kč. Obchodní bilance s Čínou nabyla stejné hodnoty jako tomu bylo roku 2010. Tento snižující trend nastává ještě v letech 2013 a 2016, kdy v roce 2013 byla dosud nejnižší hodnota obchodní bilance s Čínou ve sledovaném období. V roce 2016 se pak tato suma zvedla o 119,2 mld. Kč oproti letům 2013.

Následující tabulka nám zobrazuje čistý export České republiky a čistý export s Čínou, který v celém sledovaném období je v záporných hodnotách. Jedná se o rozdíl mezi vývozem (X) a dovozem (M), kde výsledkem je tzv. čistý export který, když převyšuje export nad importem, ekonomika se zvedá a její HDP roste. Matematicky můžeme tento ukazatel ekonomiky zapsat vzorcem $NX = X - M$.

Tab. č. 5-10: Čistý export zahraničního obchodu ČR (v mld. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Celkem	121,2	191,1	310,3	351,2	429,1	406,2	479,3	443,1	380,7
Čína	-272,6	-305	-272,5	-265,8	-320,6	-421,6	-385	-419,3	-512,3

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Zvyšování čistého exportu pokračuje následující dva roky. Poté přichází období, kdy se deficit čistého exportu snižuje a zvyšuje. Poslední záznam se snižující tendencí je roku 2018, kdy se podařilo deficit snížit zatím o nejvyšší hodnotu 62,4 mld. Kč. Co už nelze brát pozitivně je zmiňovaná obchodní bilance s Čínou, která se od začátku sledovaného období zvýšila o 239,7 mld. Kč, jak je uvedeno v tabulce č.5-11.

Tab. č. 5-11: Meziroční změny čistého exportu ČR (v mld. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Celkem	-28,3	69,9	119,2	40,9	77,9	-22,9	73,1	-36,2	-62,4
Čína	-88,5	-32,4	32,5	6,7	-54,8	-101	36,6	-34,3	-93

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

V celém sledovaném období 2010 – 2018 bylo krytí importu exportem v rámci zahraničního obchodu s Čínou na velice hlubší úrovni. Poměr mezi importem a exportem se v tomto vyhrazeném období navýšil o více než 2 %. Nejúspěšnějším rokem z tohoto pohledu byl rok 2013 s poměrem krytí dovozu vývozem 12,4 %. Avšak poměr mezi celkovým krytím dovozu vývozem a podílem Číny se jeví jako nejúspěšnější rok 2016.

V následující tabulce č. 5-12 je vyobrazeno krytí dovozu vývozem. Jednotlivé hodnoty jsou spočítány jako podíl mezi importem a exportem. Pokud chceme hodnoty vyjádřit v procentech, vynásobíme stem. Matematicky se tento termín zapíše jako $\text{vývoz}/\text{dovoz} \cdot 100$. Z výsledku pak lze odvodit, jestli je země více exportní či importní.

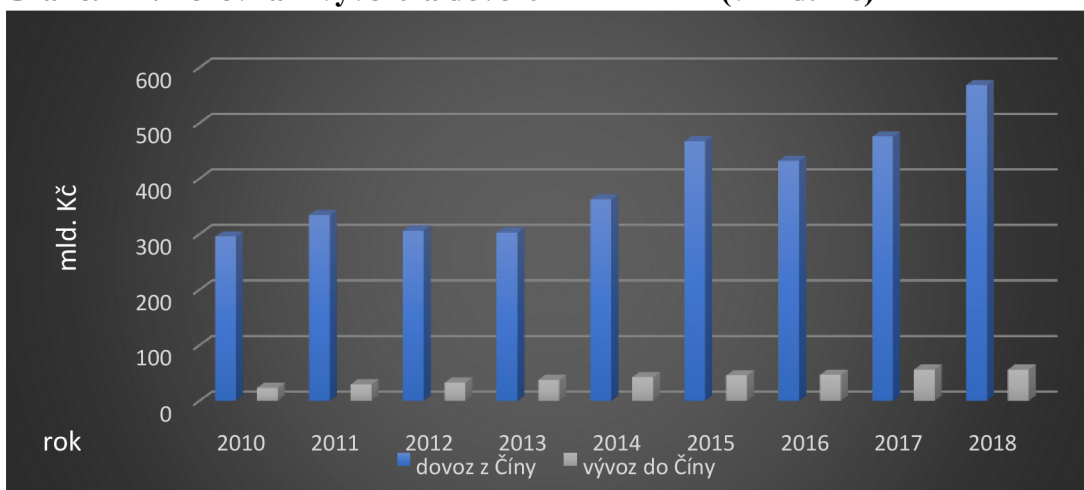
Tab. č. 5-12: Krytí dovozu vývozem ČR (v %)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Celkem	105	107,1	111,3	112,4	113,4	111,7	113,7	111,7	109,5
Čína	7,8	8,8	10,7	12,4	11,7	9,8	10,9	11,8	9,9

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Tento markantní rozdíl mezi dovozem a vývozem ČR v měřítku k Číně za léta 2010 – 2018 je zachycen v následujícím grafu č. 5-3.

Graf č. 5-3: Porovnání vývozu a dovozu 2010 – 2018 (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

6.2 Zbožová struktura obchodu ČR s Čínou

Podle dělení zbožívé struktury na třídy SITC² si přední příčku zahraničního ČR s Čínou, již dlouhou dobu udržuje třída č. 7 – stroje a dopravní prostředky.

Zbožová struktura se klasifikuje do 10 tříd na základě průmyslového odvětví a zpracování. (ČSÚ, 2022)

- 0 – potraviny a živá zvířata
- 1 – nápoje a tabák
- 2 – suroviny nepoživatelné
- 3 – minerální paliva, maziva
- 4 – živočišné a rostlinné oleje
- 5 – chemické výrobky
- 6 - polotovary a materiály
- 7 – stroje a dopravní prostředky
- 8 – průmyslové spotřební zboží
- 9 – komodity nezatříděné

Ve vývozu do Číny zaznamenal nadprůměrný relativní růst export potravin a živých zvířat (třída 0), nicméně tato třída SITC nenabyla v celkovém vývozu do Číny významných hodnot a k roku 2018 se podílí 1,7 %. Nejvíce se stále podílí 7. kategorie – stroje a dopravní prostředky, která zaznamenala od začátku sledovaného období největší nárůst a výrazně se podílí na celkovém vývozu 61,1 %. Druhé místo zaujímá průmyslové spotřební zboží se 16,1 % a spolu se stroji tvoří 2/3 celkového vývozu. Třetí a čtvrté místo spadá kategorii č. 2 - suroviny nepoživatelné (8,9 %) a skupině polotvarů a materiálů (7,6 %). (ČSÚ, 2022)

Vývoz konkrétních tříd SITC je vyobrazen v následující tabulce č. 5-13.

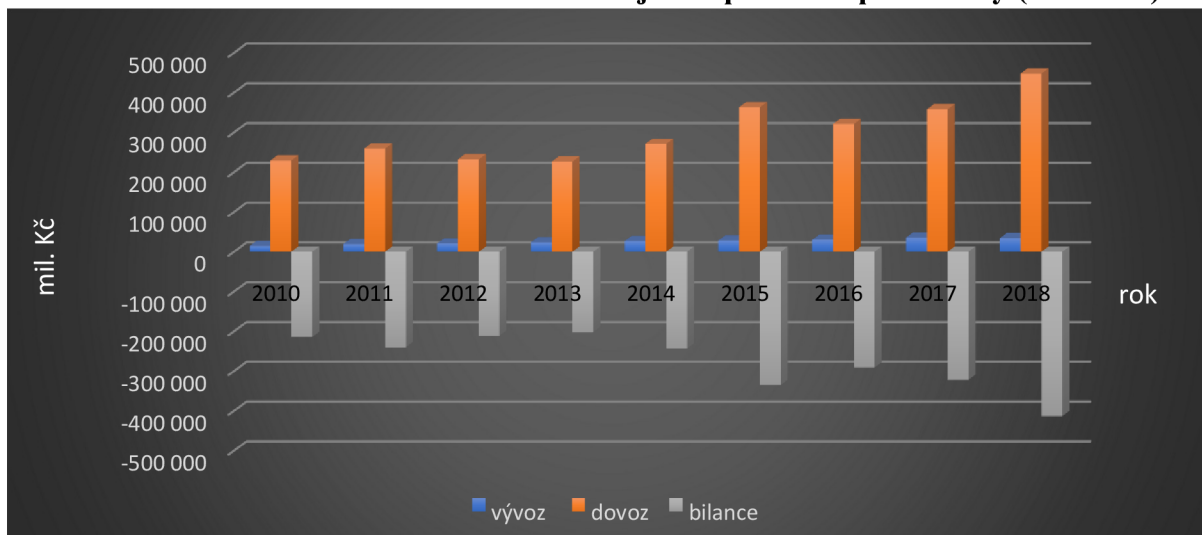
Tab. č. 5-13: Zbožová struktura vývozu z ČR do Číny 2010 – 2018 (v mil. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
0	97	238	337	274	241	252	373	684	940
1	42	21	54	71	88	140	97	63	65
2	1 736	1 830	2 131	2 718	3 287	3 039	2 294	3 906	4 972
3	122	342	133	30	29	35	129	229	334
4	0	0	0	0	0	0	1	0	0
5	1 235	1 196	1 255	1 423	1 958	1 975	2 037	2 343	2 227
6	3 299	3 579	3 794	4 258	4 142	3 715	4 247	4 756	4 296
7	14 372	19 078	20 627	23 517	26 853	28 123	29 849	35 564	34 295
8	2 278	3 233	4 379	5 296	5 862	8 332	7 847	8 693	9 028
9	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Celkem	23 179	29 517	32 712	37 587	42 460	45 611	46 874	56 238	56 158

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Nejsilnější třídu – vývoz strojů a dopravních prostředků doprovázel v roce 2018 zatím největší nárůst, o 20 mil. Kč od začátku sledovaného období 2010. Podíl nejsilnější třídy na celkovém vývozu do Číny se však za celé období 2010 – 2018 změnil pouze nepatrně a jeho hodnota se zpravidla pohybuje mezi 60 % - 63 %. (ČSÚ, 2022)

Graf č. 5-4: Zahraněční obchod s Čínou se stroji a dopravními prostředky (v mil. Kč)

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

K těm absolutně nevýznamným třídám ve struktuře exportu do Číny lze zařadit SITC třídy č. 4 – živočišné a rostlinné oleje a třída č. 9, které se za celé sledované období nevyvezly z České republiky ani jednou. Relativně pozitivní přírůstek je zaznamenán u třídy č. 8 – průmyslové spotřební zboží, která svůj podíl navýšila o 6,6 %. Naopak třída složená z materiálu a polotvarů svůj podíl o 6,6 % snížila, a už se nepodílí ani jednou desetinou na

celkovém vývozu. Ostatní třídy výrazný růst ve sledovaném období nezaznamenaly a změna procenta podílu se pohybovala na hranici 1 %.

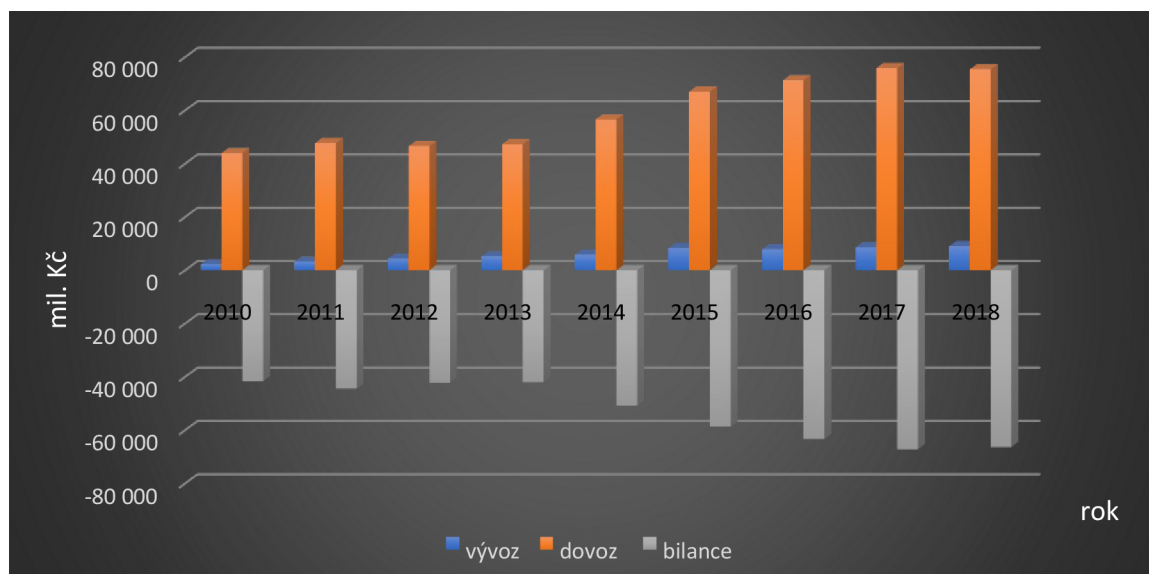
Graf. č. 5-5: Zbožová struktura vývozu do Číny v roce 2010 a 2018 (v %)

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Na následujícím grafu č. 5-7 je zaznamenán vývoj druhé nejvíce se podílející skupině SITC na celkovém vývozu – průmyslové spotřební zboží se zmíněnými 16,1 %. (ČSÚ, 2022) **Graf. č.**

5-6: Zahraniční obchod s Čínou s průmyslovým spotřebním zbožím (v mil. Kč)

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

V následující tabulce č.5-14 je zobrazen celkový dovoz ČR z Číny ve sledovaném období 2010 – 2018, kde významná role náleží opět třídě č. 7 – stroje a dopravní prostředky. Na rozdíl od vývozu z České republiky do Číny je import reprezentován alespoň z menší částí u všech tříd SITC. To ovšem neznamená, že by se jednotlivé třídy výrazně podíleli na celkovém dovozu z Číny. Hned čtyři třídy 1, 3, 4 a 9 se vůbec na dovozu nepodílejí, byť zaznamenaly

ve svém grafu nárůst nebo pokles. Je to způsobeno tím, že hodnoty nejsou natolik velké, aby se mohli do celkové dovozu promítnout a ostatní zastoupené třídy jsou v množství peněz objemnější, dominantnější.

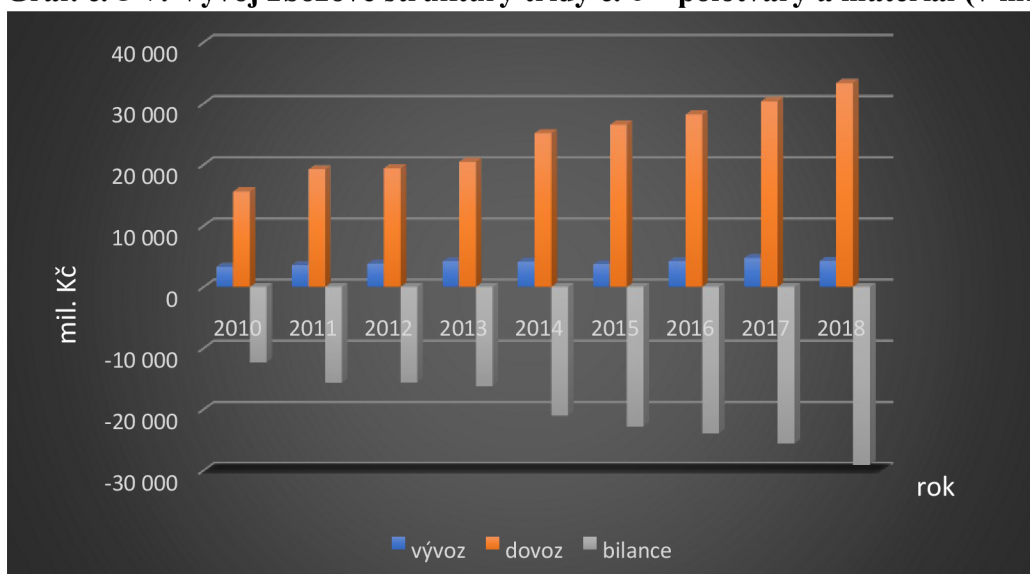
Tab. č. 5-14: Zbožová struktura dovozu ČR z Číny (v mil. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
0	1 734	1 788	1 815	1 828	1 900	2 039	2 150	2 129	2 053
1	32	60	33	21	51	50	67	87	98
2	1 052	1 426	1 288	1 294	1 356	1 131	1 094	1 303	1 566
3	6	7	12	7	10	6	44	67	54
4	6	4	6	8	11	10	4	51	59
5	4 249	5 047	5 043	5 984	7 285	7 206	8 030	8 083	8 271
6	15 621	19 244	19 420	20 453	25 138	26 522	28 195	30 352	33 334
7	229 142	259 216	232 303	226 469	270 680	363 242	321 011	357 679	447 647
8	43 954	47 717	46 573	47 316	56 655	67 077	71 308	75 851	75 406
9	3	19	29	18	13	17	14	13	10
Celkem	295 799	334 528	306 522	303 397	363 099	467 300	431 915	475 614	568 498

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Negativní přírůstek ve všech sledovaných letech zaznamenaly dvě třídy. Jedná se o třídu. č. 6 – polotvary a materiál, kdy její počet v roce 2018 narostl na 33 334 mil. Kč a od roku 2010 se zvedl až o dvojnásobek své začínající hodnoty, konkrétně o 18 073 mil. Kč. Druhá třída, která zaznamenala progresivní růst jsou stroje a dopravní prostředky, kdy jejich hodnota v posledním roce sledování dobývala částku 447 647 mil. Kč, a opět tak zdvojnásobila svou hodnotu od začátku sledovaného období - o 218 472 mil. Kč.

Graf. č. 5-7: Vývoj zbožové struktury třídy č. 6 – polotvary a materiál (v mil. Kč)

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

Import je zastoupen ve všech třídách, ale ne všechny se podílejí na jeho celkové, procentuální rozvaze. Ve sledovaném období 2010 až 2018 hned čtyři třídy 1, 3, 4 a 9 se v jeho konečné fázi v procentuálním zastoupení neocitly přesto, že zaznamenaly nárůst nebo pokles částek. Je to způsobeno tím, že hodnoty nejsou natolik velké, aby se mohli do celkové dovozu promítnout a ostatní zastoupené třídy jsou dominantnější, a v množství vyprodukovaných peněz jednotlivých tříd objemnější.

Tou největší skupinou je po několik let třída č. 7 – stroje a dopravní prostředky, které náleží 78,7 % z celkového dovozu z Číny, což představuje 447 647 mil. Kč. Ve sledovaném období se její procentuální zastoupení stále navyšovalo a od začátku roku 2010 se zvedlo o 1,2 %.

Na pomyslné druhé příčce v množství dovozu ČR z Číny zaujímá třída SITC 8 – průmyslové spotřební zboží, která však oproti třídě SITC 7 vyznačovala o mnohem nižších hodnot a od začátku sledovaného období svůj podíl na celkovém dovozu z čínské ekonomiky snížila o 1,6 %, zároveň jde o největší snížení ze všech SITC tříd. Stále má však tato třída více než desetinový podíl na celkovém dovozu a konkrétně se dovoz průmyslově spotřebního zboží zvýšil o 31 452 mil. Kč.

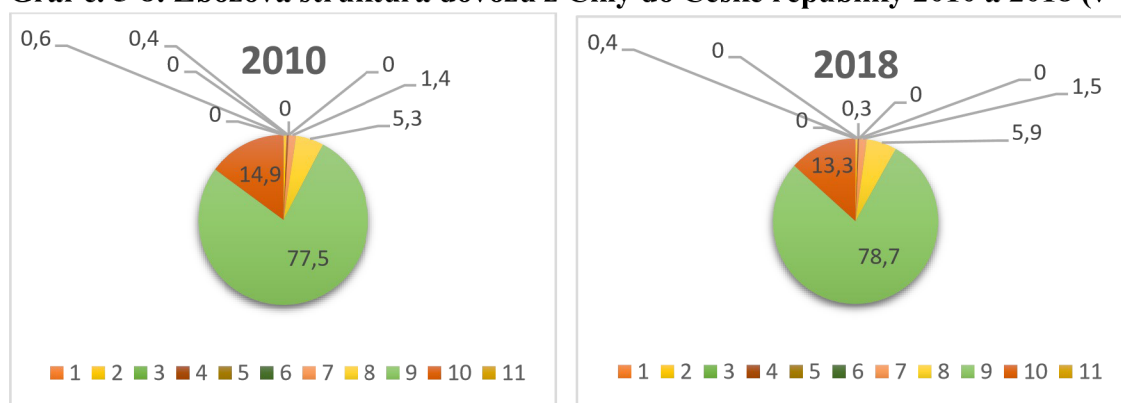
Třetí místo v daném období náleží SITC třídě č. 6 – polotvary a materiály. Tato třída dosáhla ve sledovaném období největší procentuální hodnoty v roce 2014, kdy se na celkovém importu podílela 6,9 %. V následujícím roce se hodnota dostala pod 6 %, konkrétně na 5,7 % a následující dva roky atakovala svou prozatím největším hodnotu, kdy v roce 2016 chybělo

0,4 % k vyrovnání. Ve sledovaném období 2010 – 2018 se podíl této třídy výrazně měnil, ale při porovnání těchto let lze vyvodit, že se celkový podíl zvedl „jen“ o 0,6 %.

Mezi méně významné třídy SITC z pohledu importu z Číny v daném období řadíme chemikálie (SITC 5). Import v rámci této třídy nezaznamenal větší nárůst v roce 2018 oproti roku 2010, který se navýšil o 0,1 %.

Ani zbylé dvě třídy, které se podílejí na celkovém dovozu z Číny, výrazně nezapsaly svou hodnotu výš ba naopak, jejich procentuální pozice se oproti roku 2010 mírně snížila. Potraviny a živá zvířata (třída 0) představovaly v roce 2010 hodnotu 0,6 % během sledovaného období kleslo jejich procentuální zastoupení o 0,2 %. Ještě mírnější pokles je zaznamenán u SITC třídy č. 2 – nepoživatelné suroviny, kdy z původních 0,4 % se v roce 2018 podílejí na celkovém dovozu 0,3 %. U obou tříd nedošlo během sledovaného období k výraznému navýšení podílu a jejich procenta se pohybovala vždy kolem 0,5 %.

Graf č. 5-8: Zbožová struktura dovozu z Číny do České republiky 2010 a 2018 (v %)

Zdroj: ČSÚ, 2022, vlastní zpracování

6.3 Shrnutí

Z pohledu celkových zahraničněobchodních vztahů ČR s Čínou bylo sledované období poměrně významným aktérem v prohlubování obchodních vztahů obou zemí. Obrat zahraničního obchodu ČR s Čínou se v roce 2018 oproti roku 2010 téměř zdvojnásobil na hranici 624 mld. Kč a Čína tak i nadále zastávala roli se svým podílem 7,4 % jako nejvýznamnějším obchodním partnerem ČR ze států mimo EU. První ze všech států světa je stále Německo, které tvoří více než $\frac{1}{4}$ (28,9 %) z celkového obratu České republiky. V daném sledovaném období export ČR do Číny jasně zaostával za importem z Číny, i když v průběhu sledovaného období narůstal, nicméně meziroční nárůsty byly příliš malé na to, aby výraznějším tlakem více dohnaly hodnoty exportu. V celkovém českém vývozu v daném období je, i přes zdvojnásobené zvýšení, pozice Číny stále poněkud bezvýznamná. Velikost zahraničního obchodu v daném období s Čínou se zcela zřetelně nesla v duchu importu. Při porovnání let 2010 a 2018 lze zpozorovat zvýšení dovozu z Číny, který narostl o 272 699 mld. Kč, a právě konstantní navyšování těchto sum zapříčinilo zvyšování deficitu salda zahraničního obchodu ČR s Čínou. V celkovém dovozu ČR v daných letech 2010 – 2018 Čína svou pozici lehce ztratila a nabyla menšího významu než v předešlých letech, protože v roce 2018 bylo pokryto dovozem z Číny 9,9 %.

Co se týče tříd SITC, tak ve vymezeném období 2010 – 2018 zaznamenala část tříd, jak růst importu, ale exportu, avšak v různých hodnotách. Ve struktuře exportu do Číny dominovaly po celé období stroje a dopravní prostředky, druhou nejúspěšnější vývozní komoditou z tohoto pohledu bylo průmyslově spotřební zboží. Ve všech třídách SITC v daném období 2010 – 2018 byl zaznamenán růst importu, avšak ve velkých rozdílech v konečném, procentuálním podílu na celkový dovoz. Rovnoběžně s exportem, byla u importu nejvýznamnější třída SITC 7 – stroje a dopravní prostředky, druhá nejsilnější importovaná komodita bylo rovněž průmyslové spotřební zboží, které zaznamenalo posílení v podílu na celkovém dovozu z Číny s porovnáním roku 2010 a 2018.

7 Závěr

Cílem této práce bylo přiblížit problematiku zahraničněobchodních vztahů ČR s Čínou, zdůraznit význam zahraničního obchodu pro oba státy, vyobrazit zbožovou strukturu a zachytit vzájemnou obchodní výměnu v rámci zahraničního obchodu obou zemí.

Zahraniční obchod tvoří nedílnou a velice významnou část české i čínské ekonomiky, byť v pojetí opačné strany, jelikož česká ekonomika více dováží z té čínské a převládá tak s výrazným rozdíle import. Obě země se v současnosti prezentují jako velice otevřené ekonomiky a jejich otevřenost v průběhu let roste. Zatímco Česká republika působila dříve jako otevřená ekonomika, Čína se začlenila až později a díky tomuto začlenění můžeme Čínu považovat za jednu z největších ekonomik světa.

Obchodní výměna mezi Českou republikou a Čínou zaznamenala ve sledovaném období 2010 až 2018 poměrně velkou změnu. Obrat zahraničního obchodu s Čínskou lidovou republikou se v průběhu tohoto období zvětšila dvojnásobkem. Čína také nadále zůstává nejvýznamnějším obchodní partnerem mimo státy Evropské unie. Nicméně je to především dáno tím, že Česká republika mnohem více odebírá z Číny, než odesílá. Česká republika daleko více vyvezla od začátku roku 2010, ale jak rostl její export, import také nestagnoval a v celém sledovaném období se zvyšoval.

Zbožová výměna ČR s Čínou v rámci tříd SITC ve sledovaném období 2010 – 2018 zaznamenala růst exportu i importu. Česká republika vyvážela do Číny nejvíce zboží zahrnující třídu SITC 7, tj. stroje a dopravní prostředky a druhou nejúspěšnější exportní třídou je průmyslové a spotřební zboží (SITC 8). Dovoz do ČR byl ve sledovaném období největší, stejně jako u vývozu, ve třídě strojů a dopravních prostředků. Druhous nejvíce zastoupenou třídou ve vývozu je pak opět třída SITC 8 – průmyslové a spotřební zboží.

8 Seznam použitých zdrojů

8.1 Knižní zdroje

BAKEŠOVÁ, Ivana, Ondřej KUČERA a Martin LAVIČKA. Dějiny Čínské lidové republiky: (1949-2018). Praha: NLN, 2019. ISBN 978-80-7422-596-3.

BALÁŽ Peter, ZÁBOJNÍK Stanislav a SZOKEOVÁ Silvia. Čínská ekonomika: nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. Bratislava: Sprint dva, 2012. ISBN 978-8089393-89-3

DOBIÁŠ, Petr a Michal MALACKA. Obchodní podmínky v mezinárodním obchodním styku. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-296-7.

EMMERT, František. Moderní České dějiny. Praha: Mladá fronta, 2019. ISBN 978-80-2045498-0.

FURST, Rudolf. Česko-čínské vztahy po roce 1989. Praha. Univerzita Karlova v Praze – Karolinum 2010. ISBN 978-80-246-1653-7

HEBNAR, Jan. Obchod s Čínou bez rizika a se ziskem. Praha: Mladá fronta, 2016. ISBN 978-80-204-4183-6.

KALÍNSKÁ, Emile a kolektiv. Mezinárodní obchod v 21. století. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3396-8

MIDLER, Paul. Made in Čína: pohled do zákulisí čínské velkovýroby. Přeložil Horecký, Ondřej. Praha: Práh, 2015. ISBN 978-80-7252-577-5.

MYANT, Martin. Vzestup a pád českého kapitalismu. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80200-2288-2.

SPĚVÁČEK, Vojtěch a kolektiv. Transformace české ekonomiky. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-86131-32-7.

SVATOŠ, Miroslav. Zahraniční obchod: teorie a praxe. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-2708-0.

ZBOŘIL, František. Československá a česká zahraniční politika: minulost a současnost. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-38-7.

ZELENKA, Jakub. Česko-čínské objímání. Praha: N-media, 2021. Edice N. ISBN 978-80907922-6-5

8.2 Elektronické zdroje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Dovoz České republiky podle jednotlivých států* [online].

ČSÚ [2022]. [cit. 2022-02-22] Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/10180/90861605/2410151910.pdf/5a6a3c3f-d7ad-4dc5-a2a9c5d6e421beeb?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Dovoz České republiky podle tříd SITC* [online]. ČSÚ [2022].

[cit. 2022-02-22] Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/10180/90861605/2410151914.pdf/3618bc0b-ba72-48989a19-b7717f5104d4?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Dovoz České republiky z Číny podle oddílů SITC* [online].

ČSÚ [2022]. [cit. 2022-02-22] Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/10180/90861605/2410151920.pdf/f65288f9-4fea-4892-979fe4d2996caca1?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vývoj zahraničního obchodu České republiky s Čínou v letech 2010 až 2018* [online]. ČSÚ [2022]. [cit. 2022-02-22] Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/90861605/2410151901.pdf/93019a67-9f4f-41b091d5-343b4c688b51?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vývoz České republiky do Číny podle oddílů SITC* [online].

ČSÚ [2022]. [cit. 2022-02-22]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/10180/90861605/2410151919.pdf/33d8ad72-4225-4eee88ac-be56134fd6ea?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vývoz České republiky podle tříd SITC* [online]. ČSÚ [2022].

[cit. 2022-02-22]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/10180/90861605/2410151914.pdf/3618bc0b-ba72-48989a19-b7717f5104d4?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zahraněční obchod České republiky* [online]. ČSÚ [2022].

[cit. 2022-02-22]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/10180/90861605/2410151911.pdf/db801f31-f92c-4457-8446-b485da2ffe63?version=1.0>

KALOUS, Martin. *Zahraniční obchodní vztahy České republiky s Čínou*. Ostrava, 2014. Bakalářská práce. Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, Katedra evropské integrace

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Seznam platných smluv s Českou republikou*. [online]. MZV [2022]. [cit. 2022-03-02] Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/cina/smlouvy/index.html

MÖHVALDOVÁ, Jana. *Obchodní spolupráce České republiky s Čínou*. Liberec, 2010. Bakalářská práce. Technická univerzita v Liberci, Ekonomická fakulta, Katedra ekonomie

OBROVÁ, Martina. *Analýza zahraničního obchodu v ČR*. Pardubice, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta Ekonomicko-správní, Katedra ekonomie.

8.3 Internetové stránky

AGRICULTURE OF CHINA, China at a glance [online]. [10.7.2021]. [cit. 2022-03-02]
Dostupné z: <https://www.fao.org/china/fao-in-china/china-at-a-glance/en/>

ASIALINKBUSINEES.COM, China's economy [online]. [2.7.2021]. [cit. 2022-02-25]
Dostupné z: <https://asialinkbusiness.com.au/china/getting-started-in-china/chinas-economy>

BUSINESSINFO.CZ, Čína: Zahraniční obchod země [online]. [2.7.2021]. [cit. 2022-03-02]
Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/cina-zahranicni-obchod-zeme-19056.html#sec1>

CT24.CESKATELEVIZE.CZ, Čína: Politický vývoj [online]. [15.7.2021]. [cit. 2022-02-25]
Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1429486-cinsky-hospodarsky-zazrak-zacal-vprosinci-1978>

IHALO.CZ, Čínská infrastruktura [online]. [15.7.2021]. [cit. 2022-02-25] Dostupné z:
<http://www.ihalo.cz/articles/view/51919028>

INVESTOPEDIA.COM. The 3 industries driving China's economy [online]. [11.09.2021].
[cit. 2022-02-28] Dostupné z:
<https://www.investopedia.com/articles/investing/091515/3industries-driving-chinas-economy.asp>

CHINABRIEFING.COM, China's GDP [online]. [10.7.2021]. [cit. 2022-02-25] Dostupné z:
<https://www.china-briefing.com/news/chinas-gdp-grows-by-12-7-percent-in-h1-2021/>

ZAKONYPROLIDI.CZ. *Mezinárodní smlouvy s Čínou*. [online]. Praha [2022]. [cit. 2022-03-02] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/>